

Resource

OKTOBER 2023 JAARGANG 18

Journalistiek platform over Wageningen University & Research

Weinig Eureka
in Wageningen

Stikstofexperts
'debunkten'
misinterpretaties

Francerious
Request
'Elk jaar groter'

Pictogram voor
meer influencing-
aliertheid

Rente studieleningen
stijgt

Vismonitoring op een
onbewoond eiland | p.24

Inhoud

NR 4 JAARGANG 18

12

Cum laude
maakt comeback

18

Imre Kouw
Met voeding
genezen

22

**Exchange
studenten**
vinden moeilijk
een kamer

5 Groen in
gevangenis

8 Falen & opstaan
'Er waren steeds
technische
mankementen'

11 Column: emotionele
waarde koffiekop

28 Jonna Brantjes is
studentambtenaar

30 De Bijbaan
Ari danst met doeken

Kijk voor meer verhalen
en nieuws op onze website
via deze QR-code:

VOORWOORD

Soep en sterke leiders

Opnieuw zet WUR zich neer als instituut dat met de vuist op tafel slaat: in het vorige week verschenen rapport *WUR-perspectieven op landbouw, voedsel en natuur* pleit WUR — zoals de titel zegt — voor een samenhangend geheel van landbouw, voedsel en natuur. 'De tijd van pappen en nathouden is voorbij', zei bestuursvoorzitter Sjoukje Heimovaara hierover bij de NOS en 'Landbouerland Nederland heeft dappere leiders met visie nodig'.

Vorige week verscheen ook een inventarisatie van de duurste cateraars van universitair Nederland. WUR was nog niet meegenomen, dus gingen we zelf op pad. Het blijkt dat je voor een soepie op de campus aardig in de buidel moet tasten; in Wageningen eten we de duurste van Nederland (pag. 5). En niet alleen soep, ook een warme hap in Orion is bijvoorbeeld aardig duurder geworden. Was het eerder 4,55 euro, nu ruim 7 euro. Je kunt je afvragen of er aan de studenten is gedacht bij de aanbesteding. Gelukkig is er wel nagedacht over cateringconcepten en motto's als *Crust*, *Life is what you bake of it* en *Dolce far niente*.

Het is wachten op sterke leiders die nog wat aan die concepten en prijzen kunnen doen. Maar ik ben bang dat er na een — waarschijnlijk lange — aanbesteding letterlijk en figuurlijk weinig meer te halen valt.

Willem Andréé
Hoofdredacteur

DIEREN- DILEMMA'S IN FOTO-EXPO

In de 'expositiestraat' naast Impulse is een nieuwe fototentoonstelling te zien, die draait om dieren en hun rol in de samenleving, welk onderzoek WUR er zoal naar en mee doet en de dilemma's die daarbij komen kijken. De foto's zijn bedoeld als stof tot nadenken, aldus de toelichting, en vormen de prelude op een Let's Explore-dialogoosserie in januari 2024 over de rol van dieren. Op deze foto: voor het project Biodiversity Sensing Box (hiervoor Fish Sensing Box) ontwikkelen onderzoekers een apparaat dat zelfstandig onder water monsters neemt voor DNA-analyse en observeert met een camera en een hydrofoon. ME

Foto Resource

Francerious Request blijft groeien

Leden van studentenvereniging KSV Franciscus gaan in december weer non-stop radio maken voor het goede doel. 'Het wordt elk jaar groter.'

Net als Serious Request en het Glazen Huis houden de Franciscanen sinds een paar jaar een radiomarathon om geld op te halen voor een goed doel. Dit jaar is dat de stichting Van Wal Naar Schip, die kinderen van minimagezinnen in Wagnen helpt met spullen en cadeautjes op belangrijke momenten in het jaar. Dat vertelt Inge Verhoeven (21), bachelorstudent Animal Sciences en een van de organisatoren van Francerious Request 2023. 'We gaan weer drie dagen radio maken en acties organiseren om zoveel mogelijk geld op te halen. Vorig jaar heeft bijvoorbeeld een groep eerstejaarsleden bierkratjes opgehaald en het statiegeld gedoneerd. Dit jaar wil een jaarclub een

skeltertocht van 350 tot 400 kilometer langs de Rijn maken en daarmee geld ophalen. Maar denk ook aan kleinschalige acties zoals kerstballen verkopen of een bingo organiseren voor de ouderen in de buurt.'

Cadeautjes

Dit jaar wil de vereniging graag iets voor kinderen doen. Verhoeven: 'Van Wal naar Schip helpt minimagezinnen aan cadeautjes voor kinderen op hun verjaardag en sinterklaas of kerst. Dat klinkt klein, maar het zorgt ervoor dat deze kinderen onbezorgd kind kunnen zijn en de kloof tussen hen en kinderen uit welvarende gezinnen kleiner wordt.'

De eerste Francerious Request werd georganiseerd in 2020, midden in coronatijd. Inmiddels is het een jaarlijks terugkerende traditie. 'Het wordt elk jaar groter', vertelt Verhoeven. 'Vorig jaar was

In 2022 verkocht KSV Franciscus ook kerstballen voor het goede doel • Foto Francerious Request

de Manege Zonder Drempels het goede doel.' Toen werd ruim 2.500 euro opgehaald. LZ

Weer noodoplossingen voor kamerloze uitwisselingsstudenten

Voor het tweede jaar op rij zijn tientallen kamerloze uitwisselingsstudenten rond de start van het collegejaar nog op de valreep aan een kamer geholpen. Halverwege augustus bleken zo'n zeventig van de honderdtachtig Europese uitwisselingsstudenten nog geen onderdak te hebben gevonden.

De meesten van hen hebben inmiddels, dankzij inspanningen van de universiteit, een kamer gekregen in het complex Haarweg 333 of delen een kamer in Dijkgraaf, maar een aantal heeft mogelijk hun uitwisseling geannuleerd. Dat zegt Eric de Munck, coördinator van WUR's Exchange Team.

'Van oudsher moeten Europese uitwisselingsstudenten die naar Wageningen komen zelf een kamer vinden', vertelt De Munck. 'Het idee was dat dat vanzelf wel goed zou komen, aangezien er jaarlijks zo'n duizend WUR-studenten voor uitwisseling of stage naar het buitenland gaan en er zo'n vierhonderd uitwisselingsstudenten naar Wageningen komen.' Tot vorig jaar: toen waren er vlak voor de start van het collegejaar zo'n honderd uitwisselingsstudenten die nog geen kamer hadden gevonden.

Met noodoplossingen zoals kamerdelen werd het gros van de kamerloze uitwisselingsstudenten toen alsnog aan een kamer

geholpen. Ook dit jaar is er voor de meesten een oplossing.

'We hadden dit jaar het geluk dat we de containerunits aan de Haarweg konden gebruiken', zegt De Munck. 'Die mogen voor maximaal een jaar worden verhuurd, want het contract loopt af. En de vijftien kamers voor kamerdelers in Dijkgraaf hebben we

weer kunnen aanbieden. Dan blijven er zo'n tien studenten over, waarvan een deel zelf iets heeft gevonden, maar ik vermoed dat er ook wel twee à drie studenten zijn die het hebben opgegeven en naar huis zijn gegaan.'

'Je kunt zeggen: onderaan de streep valt het mee. Maar het levert enorm veel stress op'

Momenteel staan er nog vier studenten op de wachtlijst voor een kamer. De Munck: 'Je kunt zeggen: onderaan de streep valt het mee. Maar het levert enorm veel stress op bij de inkomende uitwisselingsstudenten. Het is tijd voor ander beleid, al zal dat niet eenvoudig zijn met de huidige kamermarkt.' LZ

Zie pagina 22 voor het verhaal van kamerdelers en uitwisselingsstudenten Simone Tedoldi en Marika Moreschi uit Italië.

3,10

Van alle universiteiten in Nederland is de soep op de campus in Wageningen 't duurst. Afhankelijk van het gebouw kost die tussen 1,95 en 3,10 euro. Alleen in Nijmegen (Radboud Universiteit) kost een kop soep ook 1,95 euro. Elders betaal je vaak de helft minder, blijkt uit een vergelijking van kantineprijzen op Nederlandse uni's door de *UKrant*, de *Resource* van Groningen. RK

Rente studieleningen stijgt

De rente op studieleningen wordt volgend jaar ruim vijf keer zo hoog, heeft het *Financieele Dagblad* berekend: van 0,46 procent naar ongeveer 2,55 procent. Over een gemiddelde studieschuld van 20.300 euro zou dan een jaarlijkse rente van zo'n 517 euro moeten worden betaald. Het kabinet maakt zijn eigen berekening dit najaar bekend.

Het tarief is gekoppeld aan de rente op de Nederlandse staatsleningen. Die rente was jarenlang negatief, maar is sinds halverwege 2021 flink gestegen. Het nieuwe rentebedrag geldt nog niet voor iedereen. DUO zet de rente steeds voor vijf jaar vast, zodat terugbetalers weten waar ze aan toe zijn. Het Interstedelijk Studenten Overleg en de Landelijke Studentenvakbond spreken van de zoveelste financiële klap voor studenten en pleiten voor een renteplafond. Dat idee staat in verschillende verkiezingsprogramma's. HOP

Groen in de gevangenis hoge binnenkomer in Duurzame 100

Het programma Plantje Voor Morgen, waarvan WUR-student Wiep Fokker de voorzitter is, staat op de 14^e plek in de Duurzame 100, een jaarlijkse ranglijst van duurzame burgerinitiatieven van dagblad Trouw.

'Ik heb ons opgegeven voor de Duurzame 100 omdat ik hoopte wat meer aandacht te krijgen voor ons initiatief', vertelt Wiep Fokker, bachelorstudent Communication & Life Sciences en een van de oprichters van Plantje voor Morgen. 'Deze 14e plek hadden we echt nooit verwacht.' Plantje voor Morgen is opgericht door vier jonge vrouwen die elkaar kennen van de Nationale Jeugdraad. 'We vroegen ons af of er planten zijn in gevangenissen', vertelt Fokker. 'We wilden graag iets doen met duurzaamheid in een sector waar dat nog niet of nauwelijks gebeurt.' Na gesprekken met mensen uit de gevan-

geniswereld bleek dat het vanwege veiligheidsregels niet het geval was. 'Scherven van aardewerk zijn bijvoorbeeld scherp en daardoor potentieel gevaarlijk en in de aarde zou je drugs kunnen verstoppert.'

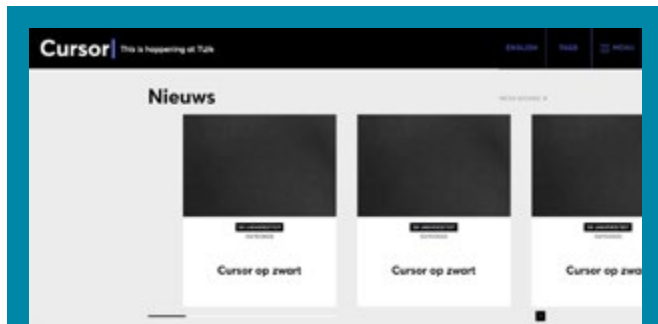
Leren tuinieren

'We zochten verder naar manieren hoe we duurzaamheid wel konden toepassen in gevangenissen. In samenwerking met een gevangenis in Zwolle hebben we een educatief programma ontwikkeld en getest.' Plantje voor Morgen biedt workshops aan over tuinieren en duurzaam koken. 'Daarin proberen we mensen in detentie op een heel laagdrempelige manier iets te leren over duurzaamheid. We willen graag dat ze – wanneer ze terugkeren in de samenleving – goed voor zichzelf kunnen zorgen, maar ook voor de wereld om hen heen.' Op termijn wil Plantje voor Morgen, dat inmiddels is uitgegroeid tot een team van

Elaine van Helvoort, Wiep Fokker en Nynke Groenendijk van Plantje Voor Morgen bij de moestuin van de Penitentiaire Inrichting Zwolle • Foto PI Zwolle

acht jonge mensen, van wie vijf (voormalig) WUR-studenten, gedetineerden helpen aan een baan in een van de duurzame sectoren, maar de komende tijd gaan ze eerst de workshops uitbreiden naar meer gevangenissen. dv

Universiteitsblad Eindhoven mond gesnoerd

Onafhankelijke en kritische journalistiek op universiteiten staat onder druk. Dat bleek afgelopen week toen *Cursor* (het de equivalent van *Resource* van de TU/e) een artikel wilde publiceren over vermeende belangenverstrengeling van de nieuwe rector. Het stuk verscheen niet en de hoofdredacteur werd op non-actief gesteld. De redactie zette daarna de website op zwart. Na een verhaal hierover in *de Volkskrant* kreeg de redactie steun van onder meer WO in Actie en de Nederlandse Vereniging van Journalisten. GroenLinks en SP dienden Kamervragen in om hun zorgen uit te spreken over onafhankelijke journalistiek op universiteiten en hogescholen. ^{WA}

Weinig eureka in Wageningen

De maand van de geschiedenis draait dit jaar om het thema Eureka. Museum De Casteelse Poort in Wageningen koos ervoor de ontdekkingen van de landbouwwetenschap voor het voetlicht te brengen. In dertien panelen wordt een beeld geschetst van de ontwikkeling van de landbouw en de rol van WUR daarin. Maar wie op zoek is naar Wageningse eureka-momenten komt bedrogen uit. 'Het is een moeilijk begrip', zegt Jan Schakel, een van de vier makers van de expositie. 'En mijn conclusie is dat je daar de geschiedenis van de wetenschap niet mee kunt ontsluiten. Wetenschap gaat meestal niet om plotseling inzicht, maar om een lang proces van ideeën ontwikkelen en weerleggen.' De expositie behandelt uiteraard *usual suspects*. Denk aan Kees de Wit, de grondlegger van de hoogproductieve landbouw. Of Luitje Broekema, begin vorige eeuw de ontwikkelaar van succesvolle nieuwe tarwerassen. En recenter Marcel Dicke, die ontdekte dat planten met chemische stoffen de vijanden van plaaginsecten aantrekken. 'Landbouwkunde is een praktische wetenschap', zegt Schakel, 'waarbij kleine verbeteringen een enorme impact kunnen hebben. Kleine innovaties waardoor boeren bijvoorbeeld minder hoeven te spuiten.' ^{RK}

Eureka! is te zien t/m 5 november.

Kickstart Social Fund hele jaar open

Studenten kunnen bij dit fonds voor sociale activiteiten nu gedurende het hele jaar aanvragen doen in plaats van op vaste momenten.

Het Kickstart Social Fund is bedoeld voor studenten die sociale evenementen willen organiseren die toegankelijk zijn voor

'Het maakt niet uit of je een individu, vriendengroep of vereniging bent: organiseer iets en aarzel niet om financiering aan te vragen'

alle studenten. Het fonds keerde al geld uit aan activiteiten zoals filmavonden, festivals, potlucks en workshops. Studenten kunnen maximaal tussen de 100 en 1500 euro krijgen voor hun evenement.

Voorheen werkte het fonds met specifieke momenten in het jaar waarop studenten financiering konden aanvragen, zegt Mathias Genon (20), student-assistent bij het Student Service Center. 'Dit jaar hebben we het beleid veranderd en is het fonds het hele jaar open. Dat lijkt te werken, want tot nu toe hebben we elke week minstens één aanvraag gehad.'

Leenstelselgeld

Het Kickstart Social Fund is begroot in de kwaliteitsafspraken die eerder zijn gemaakt met studenten, medewerkers en de medezeggenschap en waarin is vastgelegd hoe het geld dat vrijkomt door de invoering van het leenstelsel voor studenten wordt gebruikt door WUR. Er zijn wel een paar voorwaarden waaraan activiteiten moeten voldoen willen ze in aanmerking komen voor financiering, legt Genon uit.

'Ten eerste moet het evenement toegankelijk zijn voor alle studenten, niet alleen voor een specifieke groep. Ten tweede: je moet de financiering ten minste vijf weken voor het evenement aanvragen. Ten derde: het geld wordt uitbetaald nadat het evenement heeft plaatsgevonden.'

Genon hoopt dat Wageningse studenten deze mogelijkheid gebruiken om het hele jaar door sociale activiteiten te organiseren. 'Het maakt niet uit of je een individu, vriendengroep of vereniging bent: organiseer iets en aarzel niet om financiering aan te vragen.' ^{LZ}

Aanvragen kan hier:

Pictogram voor meer influencing-alertheid

In online video's is commerciële inhoud vaak lastig te onderscheiden van niet-commerciële, zeker voor kinderen. Sophie Boerman (universitair hoofddocent Persuasieve Communicatie) onderzocht met collega-communicatiewetenschappers Eva van Reijmersdal (UvA) en Esther Rozendaal (Erasmus) of een Kijkwijzer-achtig pictogram uitkomst kan bieden.

Zodra influencers iets promoten waar iets tegenover staat – geld, gratis producten of een andere tegenprestatie – is feitelijk sprake van reclame. Volgens de Stichting Reclame Code moeten influencers dat ook expliciet melden. De manier waarop is echter 'vormvrij': de influencers mogen dat zelf bepalen. Een piepkleine hashtag (#ad) is al goed. Maar daar kijkt bijna niemand naar, zag Boerman bij eerder eyetracking-onderzoek op Instagram. De communicatiewetenschappers vroegen zich af of een Kijkwijzer-achtig pictogram 8- tot 18-jarigen helpt om influencermarketing te herkennen in online video's. Ze inventariseerden welke pictogrammen worden geassocieerd met 'reclame-signalen', ontwikkelden in co-creatie met kinderen drie 'eigen' pictogrammen en bevroegen daar via een survey ruim 250 kinderen over. De effectiviteit testten ze in een online experiment, waarbij bijna zevenhonderd minderjarige YouTube-video's te zien kregen van populaire influencers, waarin zo'n waarschuwpictogram was verwerkt.

Over het hoofd gezien

De deelnemers bleken het nut van dit soort pictogrammen zeker in te zien en toonden ook een vrij uitgesproken voorkeur voor geschikte varianten. Boerman vond echter geen noemenswaardig effect op de 'reclamewijsheid' van de minderjarigen.

YouTuber Kalvijn was transparant over deze #collab met Pringles. Maar dat geldt lang niet voor alle influencers • Foto still van @Kalvijn

'Ten eerste werden de pictogrammen heel vaak over het hoofd gezien in de video's. En ten tweede was sprake van een soort

'Zelfs ik weet soms niet waarnaar ik kijk, terwijl ik er al jaren onderzoek naar doe: is dit nou wel of niet reclame?'

ceiling effect: veel kinderen begrepen al wel dat die filmpjes reclame-inhoud hadden, of werden getriggerd in dat besef

doordat ze ernaar gevraagd werden. We zagen daardoor maar beperkt effect van het pictogram: ook zonder begrepen de kinderen wel dat sprake was van reclame.' Boerman deed daarop aanvullend onderzoek. 'We dachten: als we een voorlichtingsvideo tonen die uitlegt wat het pictogram betekent, valt het de kinderen dan wel op als ze het symbool kort daarop zien in een influencer filmpje? Ook niet, zo bleek', vertelt Boerman met enige hilariteit. 'De voorlichtingsvideo vergrootte wel het begrip over wat het pictogram betekende, maar ook nu werd

het veelal over het hoofd gezien in het influencer filmpje.'

Professioneler en geraffineerder

De bevindingen hoeven niet meteen tot wanhoop te drijven, stelt Boerman. 'Waarschijnlijk speelt gewenning een grote rol. Ik kan me goed voorstellen dat kinderen zo'n pictogram sneller opmerken als het eenmaal is ingeburgerd. Net zoals nu bijvoorbeeld het Kijkwijzer-icoon 'AL' in een oogwenk herkend wordt. Mijn kinderen van 5 en 7 jaar weten althans heel goed wat het betekent: dat iedereen ernaar mag kijken.' Boermans bevindingen bepleiten evenmin afschaffing van de voorschriften van de Reclame Code, vindt ze. 'Transparantie moet de basis blijven. Influencermarketing kent een heel groot grijs gebied. Zelfs ik weet soms niet waarnaar ik kijk, terwijl ik er al jaren onderzoek naar doe: is dit nou wel of niet reclame? Influencermarketing wordt steeds professioneler en geraffineerder. Daarom is transparantie zo belangrijk: je moet met zekerheid kunnen vaststellen of iets reclame is.' ME

[Falen & opstaan]

Een mislukte proef, een afgewezen artikel: in de wetenschap wordt het al gauw bestempeld als falen. En erover praten? Dacht het niet. In deze rubriek doen collega's dat wel. Want falen is nuttig. Dit keer **Ingrid Luijkx, universitair hoofddocent Meteorologie en Luchtkwaliteit.**

Tekst Nicole van 't Wout Hofland • Illustratie Stijn Schreven

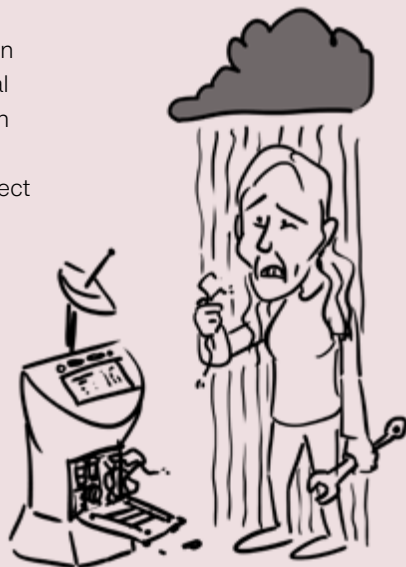
'Dagelijks stoten we koolstofdioxide uit door fossiele brandstoffen en oceanen nemen een deel daarvan op. Hoeveel precies, onderzocht ik tijdens mijn promotieonderzoek met een zelfgebouwd apparaat dat luchtmonsters nam en de koolstofdioxide- en zuurstofconcentraties mat. Dat apparaat installeerde ik op een afgelegen booreiland, tweehonderd kilometer ten noorden van Den Helder, zodat uitstoot van stedelijke gebieden de meting niet verstoorde.

'In plaats van een jaar, kostte het me drie jaar om het meetapparaat operationeel te krijgen'

In plaats van één jaar, kostte het me drie jaar om het meetapparaat daar operationeel te krijgen. Er waren steeds technische mankementen: de ene keer zoog de pomp geen lucht aan, de andere keer lekte het systeem. Even op en neer vliegen naar het booreiland zat er niet in; ik was afhankelijk van lege stoelen in helikoptervluchten die toch al gepland waren. Dat was op zich al frustrerend, maar het leidde verderop in het onderzoekstraject tot een veel groter probleem. Door de vertraging, kon ik pas na drie jaar beginnen mijn resultaten op te schrijven.

En juist het schrijfproces draagt enorm bij aan de leerervaring. Want wetenschap draait niet alleen om experimenten uitvoeren en meetinstrumenten in elkaar sleutelen, maar ook om datainterpretatie, literatuur bestuderen en de resultaten naar buiten brengen. Wanneer je een publicatie schrijft, duikt je diep de literatuur in om je werk in perspectief te zetten van eerder onderzoek. Dat is enorm leerzaam en tegelijkertijd creëert het een diepere connectie met het vakgebied. Omdat ik het schrijfproces plande in mijn laatste jaar, profiteerde ik daar een stuk minder van.

Tegenwoordig zorg ik ervoor dat de studenten die ik begeleid tijdig beginnen met schrijven. Ze hebben daardoor een dieper begrip van het onderwerp dan ik destijds had. Bovendien neemt het een hoop stress weg in het laatste jaar. Ironisch genoeg heb ik op dit moment voldoende data liggen voor een publicatie, maar vind ik geen tijd om erover te publiceren.'

Gewas tiert welig in zonnepark

Zonneparken en landbouw kunnen goed samengaan op hetzelfde perceel. Dat is de strekking van een vorige week verschenen position paper van WUR en Renergize Consultancy.

Sterker nog: de opbrengsten van 'agri-PV' (PV= photo voltaics, vakterm voor zonnecellen) zijn in principe hoger dan wanneer gewasteelt en energieopwekking gescheiden zijn op twee percelen. Efficiënt ruimtegebruik is een hot issue in de energietransitie. Om die reden staat Nederlands overheidsbeleid monofunctionele zonneparken niet meer toe, al wordt daar in de praktijk nog niet superstreng op toegezien. Landbouw is een van de functies die zich lenen voor combinaties met grootschalige productie van zonne-energie. Toch zorgt de ruimtebesparing niet altijd voor een interessante business case, benadrukken de onderzoekers.

Duurder

Ze zien toekomst voor agrarische zonneparken, maar ook mogelijke problemen. Voor een maximale opbrengst moeten de zonnepanelen eventueel worden aangepast aan de teelt van het gewas, bijvoorbeeld meer lichtdoorlatend zijn. En soms zijn ook aanpassingen in de teelt nodig. Deze kennis verwachten onderzoekers de komende jaren verder te ontwikkelen. Verder adviseren ze aanpassing van de subsidieregelingen voor stroomproductie: een agri-PV-opstelling is duurder dan een regulier zonnepark en dat moet op de een of andere manier terugverdiend worden. Ook wijzen ze op de wettelijke context. Voor grootschalige uitrol moet in de wetgeving vastgelegd worden aan welke richtlijnen een zonnepark moet voldoen om een agrarisch zonnepark te zijn. Ook benadrukken ze dat alle rechten en plichten van kracht moeten blijven die horen bij landbouwgrond, zoals het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en mestrechten. De position paper *Voedsel en stroom produceren op dezelfde vierkante meter* is deel van het door het ministerie van EZK gefinancierde Sunbio-se-project. ME

Wageningse stikstofexperts 'debunkten' misinterpretaties

Wim de Vries en Gerard Ros (beiden van WUR-Milieusysteemanalyse) nuanceren in *NatureToday* de stikstof-analyse van de UvA en het Mesdagfonds. Zij storen zich aan de misinterpretaties. Ze benadrukken dat de resultaten niet betekenen dat de stikstofdepositie overschat wordt, zoals sommigen beweren.

Medio september verscheen een rapport van de Universiteit van Amsterdam (UvA) over hoe stikstof zich verspreidt vanaf melkveehouderijen. Daartoe werden op twee bedrijven metingen gehouden. De onderzoekers constateerden dat het merendeel (90 procent) van de stikstof verdwijnt in 'de deken', en dat de resterende 10 procent vooral heel lokaal neerslaat: binnen 100 meter van het bedrijf.

De opdrachtgever van het onderzoek, het Mesdag Zuivelfonds, wijdde een persbericht aan het rapport. Dat stelt dat 'het huidige beleid gericht op piekbelasters dus niet effectief zal zijn' – een conclusie die de Amsterdamse onderzoekers niet trokken. *De Telegraaf* kopte daarop 'Nieuwe studie bom onder piekbelastersbeleid' en vakblad *Vee en Gewas* koos zelfs voor 'Depositie van stikstof fors overschat'.

De UvA-onderzoekers zijn daar niet gelukkig mee, zo viel al te lezen in universiteitskrant *Folia*. 'Onze studie is allerm minst een bom onder het stikstofbeleid, het is op z'n hoogst een rimpeling in het water', zeggen ze daarin. Ook de Wageningse stikstofexperts Wim de Vries en Gerard Ros (leerstoelgroep Milieusysteemanalyse) storen zich aan de misinterpretaties. In

een artikel op *NatureToday* en *wur.nl* zetten ze vorige week gedetailleerd uiteen wat de UvA-metingen in hun optiek wel impliceren en wat de relevantie is voor de piekbelasters-aanpak. Ze benadrukken dat de resultaten van het UvA-onderzoek niet betekenen dat de stikstofdepositie overschat wordt en dat de gemeten verspreiding van stikstof overeen komt met de RIVM-berekeningen.

Goed te verklaren

In het artikel gaan ze ook dieper in op de situatie op Schiermonnikoog, die veelvuldig wordt aangehaald om het effect van veestapelreductie in twijfel te trekken. Hoewel de eilandboeren hun veestapel met bijna 40 procent terugbrachten, werden vorig jaar toch hogere ammoniakconcentraties gemeten op een aantal locaties. 'Dat lijkt heel tegenstrijdig, maar is goed te verklaren', stellen de Wageningse experts.

Overigens zijn ze van mening dat Nederland niet de depositie, maar de uitstoot van stikstof als basis moet nemen voor beleid. Samen met Martin van Ittersum (Plantaardige Productiesystemen) en Roel

Jongeneel (Wageningen Economic Research) ontwikkelden ze een voorstel voor alternatieve aanpak. Ze bepleiten om de landelijke milieu-opgaven voor de landbouw (en dus niet alleen stikstof, maar bijvoorbeeld ook methaan en CO₂) terug te rekenen naar concrete doelen per bedrijf, met een jaarlijks dalend emissieplafond.

De door UvA-onderzoekers gemeten verspreiding van stikstof komt overeen met de RIVM-berekeningen

'Daarmee komt er geheide beweging in de Nederlandse landbouw', zeiden ze daar eerder over in een interview met *Resource*. Aanleiding voor het UvA-onderzoek waren de twijfels van boeren over de betrouwbaarheid van de (op modellen gebaseerde) RIVM-berekening van de stikstofdepositie. Het Mesdagfonds vroeg de UvA 'echte' metingen te doen. Die metingen wezen uit dat de stikstofdepositie op korte afstand van de melkveehouderij in werkelijkheid iets hoger is dan volgens de modelberekeningen. ME

Volgens het UvA-rapport komt stikstofverspreiding rond de twee bemeuten melkveehouderijen (niet het bedrijf op de foto) overeen met de RIVM-berekeningen • Foto Resource

proefschriften **in 't kort**

Voer voor insecten

Insecten worden steeds meer gebruikt als eiwitbron in diervoeder. Heeft de kweek van die beestjes last van resten insecticiden in de voedingsbodem van de kweek? Ja, is de conclusie van Nathan Meijer. Maar het hangt af van welke insecticide is gebruikt. Hij zocht het uit bij de zwarte soldaatvlieg en de piep-schuimkever. Met name spinosad vermindert de groei en overleving van beide insecten. Het bekende bijengif imidacloprid leidt tot verschillende effecten; in lage dosis stimuleert het zelfs de groei van de zwarte soldaatvlieg.

*Effects of dietary exposure to insecticide residues on *Hermetia illucens* and *Alphitobius diaperinus* reared for food and feed.*

Nathan P. Meijer ◀ Promotoren Joop van Loon & Ine van der Fels-Klerx

Geen seks, toch succes

Arbusculaire mycorrhiza leven in symbiose met plantenwortels. De schimmels vermeerderen zich via sporen. Maar waarschijnlijk is er ook een tot nog toe verborgen seksueel schimmelleven. Dat toont Jelle van Creijl aan in zijn studie naar het genoom van de modelschimmel *Rhizofagus irregularis*. Maar ook zonder seks redt het organisme zich prima. De (eencellige) schimmel telt grote aantallen van twee verschillende typen celkernen. Die typen hebben verschillend DNA. De schimmel past zich aan de gastheer aan (Van Creijl gebruikte in zijn proeven bieslook, rupsklaver, tabakspant en tomaat) door in verschillende mate genen van beide kernen af te lezen. Een slim trucje om zonder seks toch adequaat op de omgeving te reageren.

Dynamic genome organization in an arbuscular mycorrhizal fungus.

Jelle van Creijl ◀ Promotor Ton Bisseling

Goed kauwen?

Kauwen bepaalt voor een belangrijk deel hoe we ons voedsel verteren. Dat kauwgedrag hangt onder meer af van de structuur van het voedsel. Op noten kauwen we anders dan op wortelen. En dat hangt ook nog eens samen met de andere bestanddelen van de maaltijd. Ga er maar eens aan staan om dat allemaal te ontrafelen. De Chinese Yao Chen deed een moedige poging. Zij liet proefpersonen onder meer kauwen op kip en vega-kip. Wat blijkt? We kauwen daar gemiddeld allemaal even snel op: zo'n 1,4 keer per seconde. Maar de duur verschilt sterk: van 7-40 seconden. Langer kauwen leidt daarbij tot betere vertering van de eiwitten. Maar dat zegt niet alles. Een proef met bruine rijst en kikkererwten laat zien dat langer kauwen wel leidt tot een betere vertering van zetmeel, maar geen invloed heeft op de bloedsuikerspiegel.

From ingestion to digestion.

Yao Chen ◀ Promotor Markus Stieger

DE STELLING

Promovendi lichten hun meest prikkelende stelling toe. Dit keer is de beurt aan Barbara Vital, die op 11 september promoveerde op vervuiling en procesontwerp in omgekeerde elektrolyse in buitenwateren.

'Gedrag van het individu staat model voor de rest van de samenleving'

'Door mijn achtergrond in milieutechniek maak ik mij grote zorgen over de milieu-impact van het afval dat ons consumptiepatroon veroorzaakt. Twee jaar geleden ben ik begonnen mijn eigen wasmiddel te maken. Je hebt daarvoor alleen natuurlijke zeep, alcohol en baking soda (natriumwaterstofcarbonaat) nodig. Het werkt even goed als commerciële producten en heeft als voordeel dat er geen afval van verpakkingen is en dat er geen giftige stoffen in het water en de omgeving terechtkomen. In het begin deden mijn vrienden en flatgenoten schamper over mijn doe-het-zelf-aanpak. Ze vonden dat het veel tijd kostte en weinig verschil in prijs maakte. Maar nadat ze mij de producten een poosje zagen maken en gebruiken,

kregen ze er belangstelling voor en begonnen ze het ook te gebruiken. Ik heb inmiddels mijn recept voor wasmiddel met meerdere vrienden gedeeld en ze vinden het geweldig. Ik beseft dat mijn persoonlijke inspanningen wellicht geen grote impact hebben op het milieu, maar belangrijker is dat mijn handelen anderen kan inspireren en dat ons gezamenlijke gedrag vervolgens de maatschappij als geheel dichter bij milieuvriendelijker gedrag kan brengen. Daarom is mijn advies: als je gelooft dat iets goed is voor het milieu, laat je dan niet ontmoedigen door anderen. Jouw gedrag kan uiteindelijk een voorbeeld zijn en een golf van positieve verandering in gang zetten.' NF

Koppie koppie

Sjoukje Osinga

Per 1 januari 2024 mogen er geen wegwerpbekers meer gebruikt worden op kantoor. Daarop vooruitlopend staan er nu witporseleinen kopjes bij onze koffieautomaten. Een steengoede zaak. Echter, men voorziet problemen in Leeuwenborch, want er zijn nog 'geen afwasmogelijkheden op de diverse verdiepingen'. En om nu nooit meer je koffiemok af te wassen — zoals een inmiddels gepensioneerde collega deed, wiens mok aan de binnenkant een mooi bruin patina

'Ik probeer te bedenken hoeveel emotionele waarde mijn koffiemok voor mij heeft'

dat er 'met de cateraar een proces ingegeld wordt om elke werkdag kopjes te laten afwassen'. Inmiddels staan er op elke verdieping twee dienbladen, een met schone en een met gebruikte kopjes. Die laatste zal de cateraar dagelijks in de spoelkeuken afwassen. Je mag je eigen koffiemok er ook wel bij doen, maar die kan zoekraken of stukgaan. 'Het is dus belangrijk hier geen bekens met emotionele waarde tussen te zetten.'

had — gaat voor sommigen wellicht wat ver. Gelukkig denkt men graag mee. We krijgen per mail uitgelegd

Ik probeer te bedenken hoeveel emotionele waarde mijn koffiemok voor mij heeft. Eerlijk gezegd niet zo veel. In elk geval een stuk minder dan mijn dagelijkse lunch-soepkom. Tot voor kort hadden we in de kantine standaard soepkommen, waar je ruim twee soeplepels soep in kon scheppen. Die soep smaakte mij altijd heerlijk.

Maar de nieuwe cateraar, die nu zoveel extra kopjes afwast, heeft de vertrouwde soepkommen weggedaan. Wij krijgen nu soep in een schaalje. Dat schaalje is zo klein dat er maar één soeplepel soep in past. Drie happen en het is leeg, net als je de smaak te pakken hebt. Je zou natuurlijk twee schaaljes soep kunnen nemen, maar dan heeft de cateraar nóg meer afwas. Bovendien hebben ze de prijs ook met de helft omhoog gedaan. Voor dat geld kun je beter naar een restaurant gaan, waar ze de soep op een presenteerblaadje komen brengen en vragen of alles naar wens is geweest. Ik bekijk mijn koffiemok nog eens. Lekker groot. En er zit een oor aan. Misschien moet ik een deal met de cateraar sluiten. Als ik mijn soep erin mag opscheppen, dan was ik hem zelf wel af.

Sjoukje Osinga (56) is universitair docent bij Information Technology. Ze zingt alt in het Wageningse kamerkoor Musica Vocale, heeft drie studerende zoons en kijkt graag met haar man vogels in de Binnenveldse Hooilanden.

Cum laude-promoveren maakt (voorzichtige) comeback

MET LOF, MET BIAS

Na een dip van decennia stijgt het aantal promovendi weer dat cum laude slaagt. Maar vrouwen en internationals blijven achter. Tekst Roelof Kleis • Illustratie Valerie Geelen

WUR streeft naar excellentie. Maar tientallen jaren lang was dat niet te zien aan het aantal promovendi dat het opleidingstraject met lof afrondde. Die dalende cum laude-trend begon rond de eeuwwisseling, blijkt uit onderzoek van *Resource*, toen het aantal onder de landelijk gehanteerde 'norm' van 5 procent schoot. De afgelopen twintig jaar schommelde het rond de 2 procent, met een dieptepunt in 2014. In dat jaar slaagden maar 2 van de 287 promovendi cum laude, wat neerkomt op 0,7 procent.

Dat dieptepunt steekt schril af tegen de 'gloriejaren' van de Landbouw-universiteit op het gebied van cum laudes. In de eerste tien jaar na het ontstaan van het academische landbouwonderwijs in 1918, haalde liefst 36 procent (18 van de 50) promovendi de eindstreep met lof. In de decennia daarna zakte dat percentage snel tot onder de 10 procent en schoot na de eeuwwisseling dus door de ondergrens. Die laatste ontwikkeling valt samen met de enorme groei van het aantal promovendi de afgelopen dertig jaar.

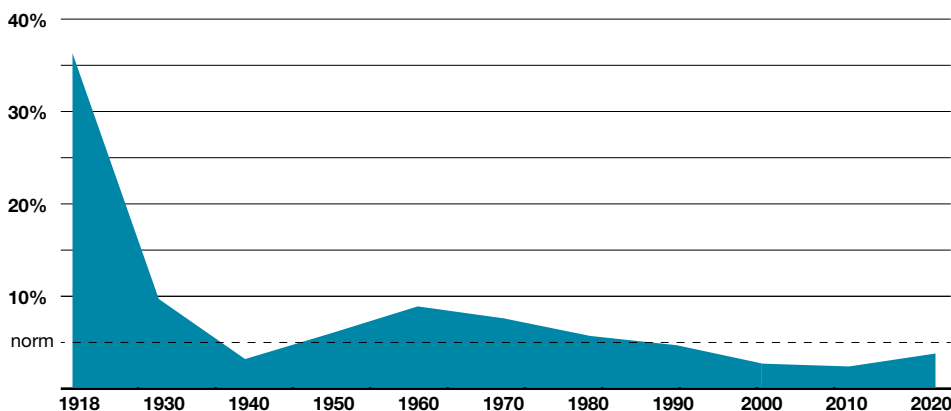
Promotor

De magere oogst aan cum laudes is het college voor promoties uiteraard niet ontgaan, zegt Dean of Research Wouter Hendriks. In een poging het tij te keren is de afgelopen jaren de procedure om

cum laudes te verlenen op een aantal punten aangepast. Een van de belangrijkste wijzigingen is dat het initiatief voor de toekenning van voortaan niet alleen bij de promotiecommissie ligt, maar ook bij de promotor. 'Voorheen gaven de vier opposenten aan dat het proefschrift een cum laude waard was', licht Hendriks toe. 'De promotor werd dan gevraagd of hij een cum laude ondersteunde. Vervolgens werden twee nieuwe opposenten gevraagd het proefschrift nogmaals te beoordelen. Dat is veranderd. Nu kan ook de promotor het initiatief nemen, door bij het aanbieden van het proefschrift de opposenten per brief mee te geven een cum laude te overwegen.'

Daarnaast is de beoordeling door de vier opposenten iets minder streng geworden. Voorheen lag de lat voor een cum laude op minimaal drie keer 'excellent' en één keer 'zeer goed'. Nu is de ondergrens voor het opstarten van een cum laude-procedure twee keer 'zeer goed' en twee keer 'excellent' of één keer 'goed' en drie keer 'excellent'. Tevens is de beoordeling door de invoering van

Cum laudes door de jaren heen

De toekenning van cum laudes is scheef. Vrouwen en internationale promovendi komen er bekaaid van af. Opvallend laag scoren de niet-westerse promovendi.

‘ALS JE NAAR EXCELLENTIE STREEFT, MOET JE DIE OOK ERKENNEN’

zogeheten rubrics (scoringstabellen) objectiever gemaakt. Die nieuwe aanpak lijkt te werken, als je kijkt naar de aantallen cum laudes van de afgelopen tien jaar. Sinds 2017 neemt het aantal cum laudes weer toe en zit op dit moment zelfs weer op 4 procent.

Dat het initiatief voor een cum laude bij de begeleiders van de promovendus ligt, is niet meer dan terecht, zegt hoogleraar John van der Oost. Hij is met acht cum laudes op zijn naam de onbetwiste cum laude-koning van WUR. Geen van de hoogleraren heeft er in zijn of haar carrière meer afgeleverd dan hij. ‘Een

opponent kent de kandidaat vaak niet goed. Die moet dan op grond van een proefschrift een beoordeling maken. Aan die hoofdstukken is door coauteurs meegeschreven. En als het werk is gepubliceerd, is er al flink aan geschaafd. Het is goed dat je nu op een half A4'tje je inschatting van de kandidaat vroegtijdig kunt delen met de opponenten.’

Vrouwen

Met het aantal cum laudes gaat het dus weer de goede kant op. Maar de cijfers vertellen nog een verhaal. De toekenning van cum laudes is scheef. Vrouwen en

internationale promovendi komen er bekaaid van af. Van alle vrouwelijke promovendi het afgelopen decennium slaagde 2,2 procent cum laude. Bij de mannen is dit 2,9 procent. Ondanks dat het aandeel vrouwelijke promovendi steeg naar 55 procent, is hun aandeel in de cum laudes maar 43 procent. De bias voor internationale PhD's is nog groter: alhoewel 60 procent van de promovendi international is, nemen zij maar 39 procent van de cum laudes voor hun rekening. Opvallend laag scoren de niet-westerse promovendi. Het

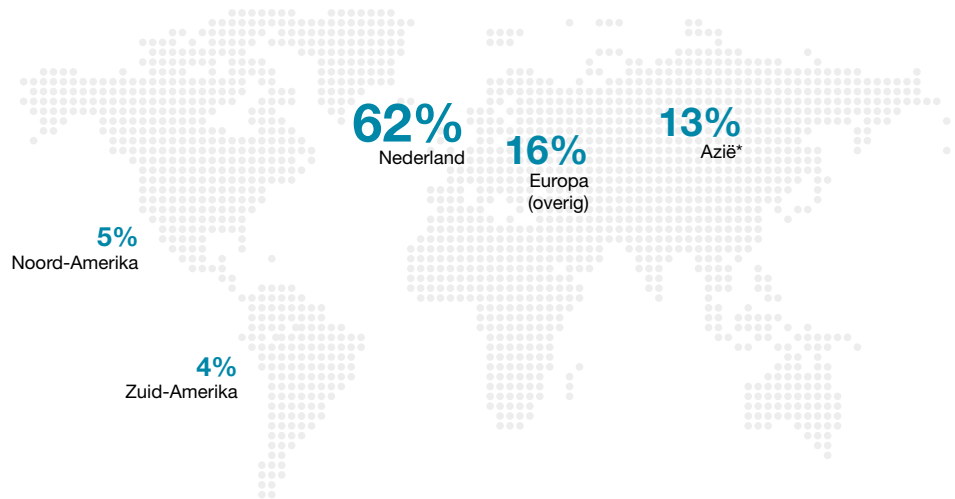
grote contingent Chinese promovendi leidde maar tot twee cum laudes. Geen enkele Afrikaan slaagde cum laude. Grote uitzondering is India met liefst vijf cum laudes.

Bij andere universiteiten werd de m/v-bias al eerder geconstateerd. Voor Hendriks zijn de WUR-cijfers nieuw. En alhoewel opvallend, is het verschil volgens hem – na bestudering – toch niet wetenschappelijk significant. Het kan door toeval zijn ontstaan. De mage-re score voor de internationale PhD's is zeker niet toevallig. Hendriks zoekt het in de cultuurverschillen. 'De entree-ver-eisten voor ons PhD-programma zijn voor iedereen gelijk. Maar waar een Nederlandse PhD-kandidaat weinig tijd nodig heeft om zich aan te passen, krijgt een buitenlandse kandidaat met een andere cultuur te maken. Die is dus mogelijk meer tijd kwijt aan integratie en het volgen van cursussen.'

Cultuurverschil

Die culturele factor geldt met name voor promovendi uit Zuidoost-Azië. 'Bij iemand uit die regio geniet een promotor veel aanzien. In de Nederlandse cultuur is het gebruikelijk om in discussie te gaan. Dat is voor een Zuidoost-Aziat niet natuurlijk. Die voert uit wat de

Cum laudes naar regio 2013-2023

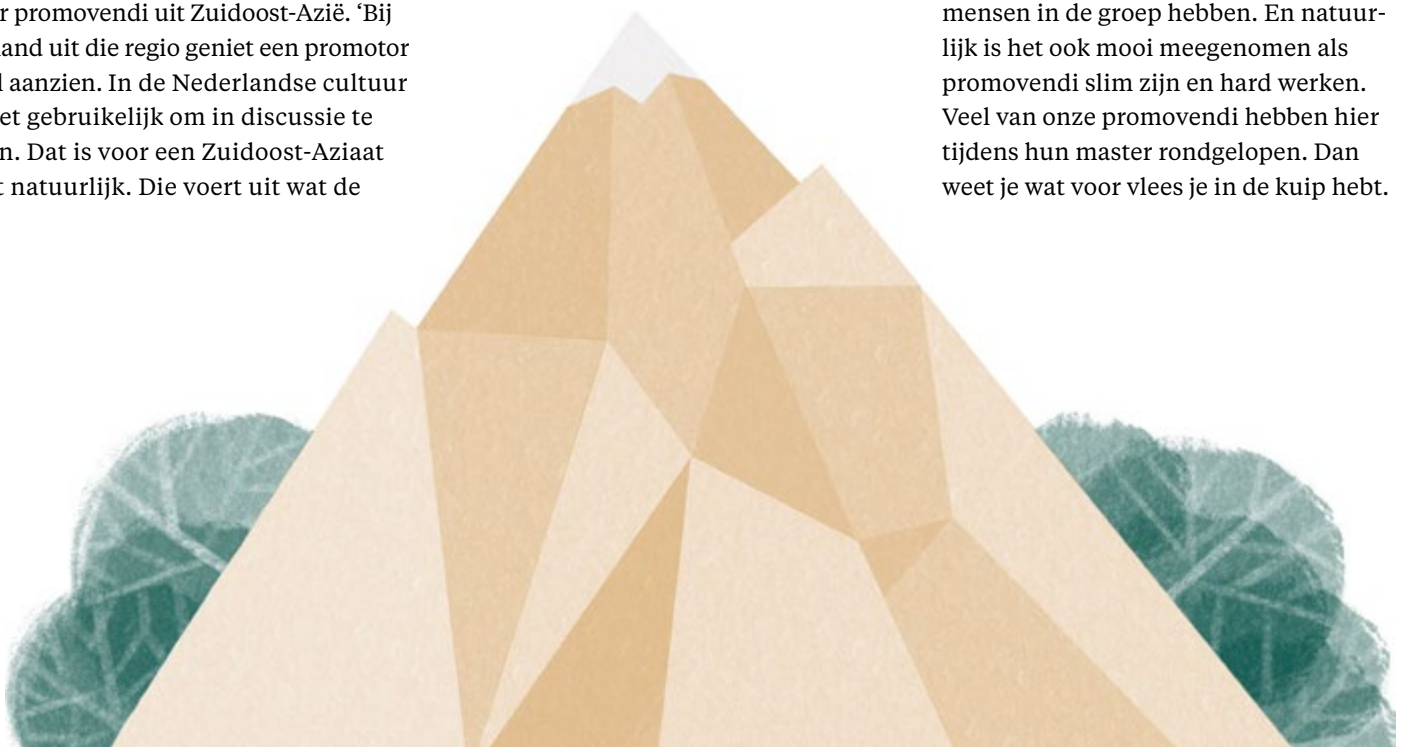

*waarvan India 5, China 2, Indonesië 1 en Iran 1

begeleider zegt.' Of dat tot inhoudelijk minder goed werk leidt, kan Hendriks niet met zekerheid zeggen. 'Ze leggen door dat cultuurverschil misschien – maar dat is een hypothese – minder van zichzelf in een promotietraject. Minder van hun eigen ideeën.' Ook Van der Oost beaamt het belang van eigen initiatief. 'Een promovendus moet zich

in het promotie-traject ontwikkelen tot een zelfstandig onderzoeker. Hoe meer volwassenheid iemand toont in het bedenken en opzetten van experimenten en het analyseren en opschrijven van de resultaten, hoe hoger hij of zij scoort. Initiatief nemen en samenwerking aangaan is daarbij heel belangrijk.'

Van de 54 promovendi die Van der Oost naar de eindstreep leidde, slaagden er 8 cum laude. Dat komt overeen met 15 procent. Hoe hij dat doet? 'Een goede sfeer is belangrijk. Ik wil gewoon leuke mensen in de groep hebben. En natuurlijk is het ook mooi meegenomen als promovendi slim zijn en hard werken. Veel van onze promovendi hebben hier tijdens hun master rondgelopen. Dan weet je wat voor vlees je in de kuip hebt.

Bovendien geef ik mijn studenten veel vrijheid. Als promovendi bij mij komen met een goed plan waar ze echt in geloven, mogen ze dat uitvoeren. Zelfs als ik denk dat het niet zal lukken. Zo is mijn CRISPR-onderzoek destijds ook begonnen. Ik had in 2005 net een grote NWO-beurs gewonnen toen CRISPR op ons pad kwam. Daar heb ik toen twee mensen op gezet. Die vrijheid heb ik genomen en dat heeft goed uitgepakt.' Sterker nog, dat nieuwe vakgebied verklaart misschien voor een deel wel zijn cum laude-succes. 'CRISPR is hot. Dat betekent dat je makkelijker in journals

met een hoge impactfactor kunt publiceren. En dat doet het goed bij een promotiecommissie.' Hendriks wijst ook op dat voordeel. 'Microbiologie heeft heel erg de wind mee op dit moment. Mijn leerstoelgroep Diervoeding heeft weinig cum laudes. Onze wetenschap is prima, maar wij zullen nooit in *Nature* of *Science* publiceren. In ons domein is dat heel moeilijk. Daarvoor zijn we te breed georiënteerd. Voor een kleinere leerstoelgroep is het sowieso moeilijker om hetzelfde niveau te bereiken als grotere leerstoelgroepen. Dat komt door het schaalvoordeel, waardoor er meer apparatuur, meer massa en meer samenwerking is.'

Excellentie

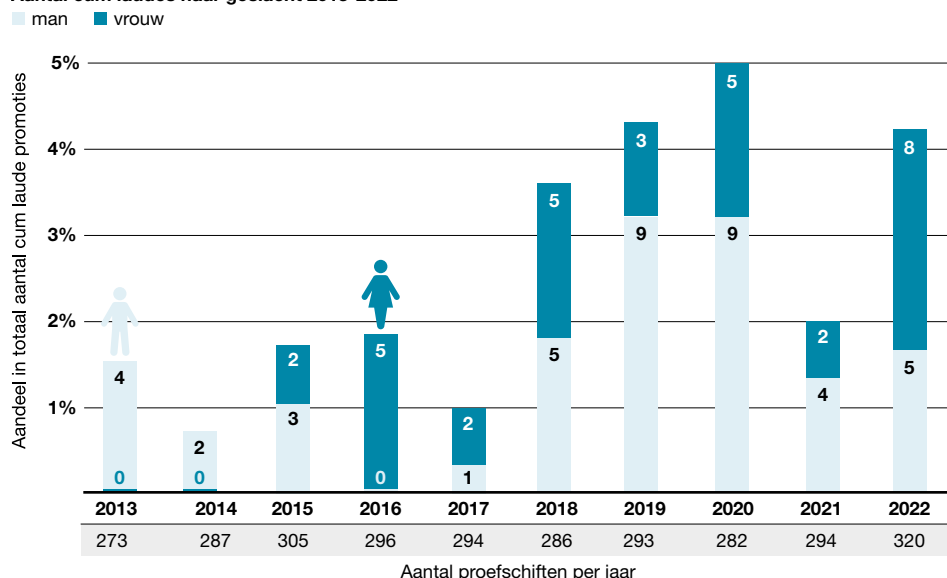
Ondanks zijn glanzende rapport, is Van der Oost mede debet aan de gender bias. 'Van de acht cum laudes waren

'DE M/V-BIAS IS INDERDAAD GROOT, MAAR DAT HEEFT NIETS MET SELECTIE OP GENDER TE MAKEN'

de eerste vijf Nederlandse witte mannen', erkent hij. 'De laatste drie waren gekleurde buitenlanders, onder wie een vrouw. Die m/v-bias is inderdaad heel groot, maar dat heeft niets met selectie op gender te maken. Daar ben ik totaal niet mee bezig. Het weerspiegelt de populatie studenten die hier komt en dat heeft met het vakgebied te maken. Daar heb ik geen invloed op. Je ziet overigens wel dat het de goede kant op gaat: een kwart van de studenten in de groep is vrouw. En van de twaalf postdocs die we de afgelopen drie jaar hebben aangenomen, is meer dan de helft vrouw.'

Is de scheefheid in de toekenning van cum laudes misschien aanleiding om het systeem af te schaffen? Hendriks wil daar niks van weten. 'In essentie gaat het om de vraag of je onderscheid wilt maken of niet. Als je alleen maar oordeelt of een proefschrift promotiewaardig is, doet de kwaliteit niet meer ter zake. Een zes of een acht maakt dan geen verschil meer. Als een zes genoeg is, wat is dan nog de prikkel om meer te doen? Als je naar excellentie streeft, moet je die ook erkennen. Wetenschap gaat niet over goed genoeg, wetenschap gaat over kwaliteit leveren.' ■

Aantal cum laudes naar geslacht 2013-2022

Cum laude en dan?

Cum laude staat mooi op je cv. Maar helpt het je carrière vooruit? De acht cum laudes van John van der Oost zijn in ieder geval goed terechtgekomen. De eerste, Thijs Ettema (2005), is leerstoelhouder Microbiologie en daarmee de huidige baas van Van der Oost. Stan Brouns (2007) werd onlangs hoogleraar in Delft. Matthijs Joore (2010) is assistant-professor in Nijmegen en heeft een Vidi op zak. Edze Westra (2013) is met een ERC-grant hoogleraar in Exeter. Daan Swarts (2015) is assistant professor bij Biochemie en ontving onlangs een Vidi. Prarthana Mohnenraju (2019), de enige vrouw in het gezelschap, is met een Veni postdoc in Leiden. Ioannis Mougias (2019) vertrok met een Rubicon (beurs) naar Duitsland, maar werkt inmiddels als senior onderzoeker bij een bedrijf in Denemarken. Mihris Naduthodi (2021) werkt met een Rubicon in York. Maar een cum laude zegt lang niet alles. Van der Oost promoveerde zelf niet cum laude, maar won in 2018 wel de Spinoza-prijs.

ARGONAUTEN OP WK KUSTROEIEN

Roeiers van studentenroeivereniging Argo deden afgelopen weekend mee aan het WK kustroeien in het Italiaanse Barletta. Stuurman Iede Adrichem manoeuvreerde de knalgele boot met daarin – van links naar rechts – Thomas Janssen, Igor de Koning, Stan Jansen en Jorik van Veen tussen de boeien door. De Wageningse ‘Coastalboys’ roeiden zich zaterdagochtend naar een negende plek in de voorrondes, precies genoeg om zich te kwalificeren voor de finale op zondag. Daarin kwamen zij als laatste over de finish.’ ^{DV}

Lees het verhaal over de voorbereidingen van het team op resource-online.nl

Foto Detlev Seyb

Veni-winnaar Imre Kouw wil:

Met voeding genezen

Onderzoeker Imre Kouw (37) heeft sinds augustus een Veni-beurs op zak van wetenschapsfinancier NWO om onderzoek te doen naar voedingsstrategieën bij intensive care-patiënten. 'Ik wil dat een patiënt beter uit het ziekenhuis komt, eerder weer met de kleinkinderen kan spelen.'

Tekst Dominique Vrouwenfelder

'Ik wil met heel zieke patiënten werken en kijken wat we met voeding voor hen kunnen doen', zei diëtist Imre Kouw tijdens haar promotie tegen haar professor. Ze ontving een ESPEN-fellowship, belandde in Australië, bouwde daar met een Rubicon-fellowship verder aan haar carrière en is inmiddels terug in Wageningen met een Veni-beurs op zak.

Je hebt een lange adem en het geluk aan je zijde?

'Als wetenschapper kun je inschrijven op beschikbare beurzen en fellowships. Subsidies zijn vaak bedoeld voor een bepaald onderzoek, terwijl de ESPEN en Rubicon persoonlijke beurzen zijn. Fellowships helpen jou als onderzoeker richting te geven aan je carrière. De Rubicon stelde mij in staat om de kennis die ik had opgedaan tijdens mijn promotietraject, toe te passen in onderzoek bij ic-patiënten, een doelgroep waarmee ik nog niet veel ervaring had. En bij een aanvraag moeten alle puzzelstukjes maar net op hun plek vallen. Neem bijvoorbeeld de Veni. Ik heb ervaring opgedaan in het buitenland en de technieken die ik daar geleerd heb, kan ik nu in Nederland weer toepassen in vervolgonderzoek. Het is een combinatie van de juiste timing en plaats. Maar, eerlijk is eerlijks — je moet ook veel aanvragen schrijven om er een gehonoreerd te krijgen.

'Verder moet je goed bedenken wat past bij welke aanvraag en voor welk subsidiefonds. Ik heb op een gegeven moment een beurs gekregen van het Australische diabetesfonds, terwijl ik niet direct onderzoek doe naar diabetespatiënten. Maar patiënten op de ic hebben verstoorde glucoselevels en daardoor een verhoogde kans op het krijgen van diabetes. Dit zul je dus goed moeten 'verkopen' in je aanvraag. Dat tactisch verwoorden geldt ook voor jezelf en je kwaliteiten. Soms schrijf ik meer vanuit problemen in de klinische praktijk, dan gebruik ik mijn achtergrond als diëtist. Terwijl ik me bij andere aanvragen meer richt op de fysiologie en de onderliggende werkingsmechanismen die ik wil kunnen toepassen in de praktijk.'

Terug naar het begin, vertel...

'In Maastricht was ik stagiair tijdens mijn master en vervolgens onderzoeksassistent en promovendus bij de onderzoeksgroep van professor Luc van Loon. Daar werken ze als een van de weinigen ter wereld met intrinsiek gelabelde melkeiwitten: de melk van de koe heeft dan eiwitten met een labeltje zodat onderzoekers die in proefpersoonstudies kunnen gebruiken. Door op gezette tijden bloed- en spiermonsters te nemen van proefpersonen of patiënten, kunnen we meten hoeveel en hoe snel melkeiwitten worden opgenomen in de darm en ingebouwd in spierweefsel.

'Tijdens mijn promotie zei ik tegen de professor: 'Ik wil met nóg ziekere patiënten werken en kijken wat we met voeding voor hen kunnen doen.' Juist toen nam een onderzoeker uit Adelaide contact met ons op die onderzoek wilde doen bij ic-patiënten met de methode van

'Ik kan meestal niet met de patiënten praten; ze liggen aan slangen of krijgen sedatie'

gelabelde eiwitten. Ik had interesse in die doelgroep en ik was tijdens mijn bachelor al eens in Australië geweest. Bovendien had ik in Maastricht veel kennis opgedaan over deze onderzoeksmethode bij klinische patiënten. Ik was direct enthousiast en de professor heeft me met de Australische onderzoekers in contact gebracht. Vervolgens ging ik met dertig potjes gedroogd melkeiwitpoeder in mijn handbagage voor drie maanden naar Australië; van de professor mocht ik het spul niet in mijn ruimbagage meenemen, want het was voor ongeveer een halve ton aan studiematerialen.'

Na je promotie ging je als postdoc werken aan de Australian Catholic University in Melbourne. Na 1,5 jaar brak de coronapandemie uit. Wat betekende dat voor jou?

'Mijn vriend was meeverhuisd naar Australië. Ik werkte als postdoc in Melbourne en hij in Adelaide. Dat klinkt dichtbij, maar toch is het zo'n 800 kilometer uit elkaar.

De eerste anderhalf jaar hebben we op afstand van elkaar gewoond en vlogen we regelmatig naar elkaar toe. Ik wilde graag met ic-patiënten werken, maar dat was in Melbourne niet mogelijk. Ik had nog de contacten in Adelaide, maar ik had geen financiering om daar aan de slag te gaan. Via NWO heb ik toen een Rubicon-fellowship aangevraagd en toegewezen gekregen. Zo kwam het dat ik van Melbourne naar Adelaide verhuisde, midden in coronatijd.

'Australië zat toen helemaal op slot. Wij zochten online naar huizen: in Melbourne was er een heel strenge lockdown, niemand mocht verder dan vijf kilometer van zijn huis, terwijl er in Adelaide geen corona heerste. Op de verhuisdag reden we met al onze spullen 800 kilometer naar Adelaide in Zuid-Australië. We kwamen in het donker aan bij ons huis dat we via een videoverbinding hadden

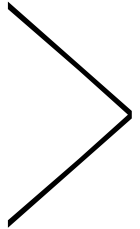

Foto Australian Catholic University

uitgezocht. In dat huis moesten we vervolgens twee weken in quarantaine omdat we vanuit een andere staat kwamen, dus we hadden ook geen idee in wat voor wijk we terecht waren gekomen. We hebben die twee weken een beetje gekampeerd in ons nieuwe huis. Om de drie dagen kwam er politie langs om te controleren of je thuis was.'

Waarom kwam je terug naar Wageningen?

'In Adelaide onderzocht ik de verschillen tussen continue voeding en bolusvoeding (voeding in porties, red.) bij ic-patiënten die via een sonde vloeibare voeding krijgen. Op de meeste ic's krijgen patiënten 24 uur per dag voeding toegediend, maar dat is niet hoe een mens normaal eet.

We vermoeden dat het voor een aantal stofwisselingsprocessen beter is de patiënt verspreid over een etmaal porties, bolussen, te geven. Maar artsen zijn bang dat patiënten daar slecht op reageren. Dat de voeding terug omhoog komt bijvoorbeeld, waardoor ze een verhoogd risico hebben op een longontsteking; of dat patiënten een te hoge of te lage bloedsuikerspiegel krijgen.

'We hadden het enorm naar ons zin in Australië. Maar toen we een zoontje kregen begon het te knagen dat we vanwege de pandemie nog steeds geen familie konden zien. Mijn Rubicon-fellowship liep op dat moment bijna af, dus toen ben ik gaan kijken of het mogelijk was om het onderzoek vanuit Nederland af te maken. Ik kende nog enkele hoogleraren van Humane Voeding en Gezondheid uit mijn tijd in Wageningen. Sinds mei 2022 werk ik bij WUR verder aan onderzoek naar de timing van voeding op de stofwisseling van ic-patiënten.'

Het klinkt alsof je makkelijk ergens aardt?

'Toen ik drie jaar was, heb ik met mijn ouders en broer ruim drie in West-Afrika gewoond. Mijn ouders hebben ons vroeger altijd meegenomen op reis — we hebben veel van de wereld gezien. Toen ik mijn ouders vertelde dat ik een master Nutrition Sciences wilde gaan doen aan het Karolinska Institute in Zweden, waren ze direct

'In Adelaide kwam om de drie dagen politie langs om te controleren of je thuis was'

Imre Kouw met haar zoontje Mads (9 maanden) en Bart in Australië (april 2022) • Foto Pippy Mount

enthousiast. De wereld ontdekken werd vanuit thuis zeer aangemoedigd.

Misschien wilde ik qua carrière ook wel iets anders doen dan anderen. Iedereen van mijn bachelor Diëtetiek die een master wilde doen, ging naar de VU of WUR. Ik wilde een Engelstalige master doen. Ik wilde me onderscheiden, denk ik, en onafhankelijk zijn. Het heeft mij geholpen te komen waar ik nu ben.

‘Ik zou trouwens zo weer in Australië gaan wonen. We hadden daar een fourwheeldrive met een daktent en gingen regelmatig kamperen in de natuur. Zelfs met een kleintje van drie maanden. Je hebt regelmatig geen telefonisch bereik daar, dan kun je veel makkelijker afstand nemen en ontspannen, heerlijk. Ik vind het leuk om in een ander land te wonen, een nieuwe cultuur te ontdekken en mensen te ontmoeten. Delen van hun cultuur neem je weer mee naar huis: Nederlanders houden bijvoorbeeld van plannen, maar je hoeft bij mij niet meer aan te komen met een vraag als: kun je over zes weken op een zondag om twee uur ’s middags afspreken?’

Wat hoop je te bereiken met je onderzoek?

‘Ik wil onderzoeken hoe we met behulp van voeding meer kunnen betekenen voor patiënten, zowel voor mensen die een aantal dagen zijn opgenomen in het ziekenhuis als voor mensen die ernstig ziek zijn zoals ic-patiënten die afhankelijk zijn van medische voeding. Ik wil dat een patiënt sneller en beter uit het ziekenhuis komt en dat zij of hij zelfstandig thuis kan wonen, eerder weer in de tuin kan werken of met haar of zijn kleinkinderen kan spelen. ‘We praten nu over mijn onderzoek en mijn ideeën, maar ik doe dit om patiënten vooruit te helpen. Want als we aantonen dat zo’n bolusvoeding veilig is en een positief effect heeft op de stofwisseling – de metabole processen – waarom blijven we dan patiënten continu en dag en nacht voeden? Waarom kiezen we dan niet voor maaltijden geven verspreid over de dag? Artsen, fysiotherapeuten, diëtisten en verpleegkundigen vinden het ook een heel interessant onderzoek. Dat motiveert mij enorm om dit onderzoek te blijven doen.’

Waarom werk je graag met ic-patiënten?

‘Meer dan de helft van de patiënten op de ic ligt aan de beademing en is onder sedatie. Machines nemen tijdelijk de functies over van organen die falen door ziekte of trauma. Patiënten zijn aangesloten op slangen. Meestal kun je niet met deze mensen praten. Ik heb als onderzoeker daardoor voornamelijk contact met de directe familie. Dat zijn bijzondere gesprekken: ik vraag hen om voor hun familielid te beslissen mee te doen aan een onderzoek dat bovendien niet direct in dienst staat van het genezingsproces.

‘In Adelaide werkte ik op een heel grote ic, met zestig bedden. Ter vergelijking; het Ziekenhuis Gelderse Vallei in Ede heeft er zeventien. In Australië komen patiënten van duizenden kilometers ver naar de ic van het ziekenhuis omdat er geen uitgebreide medische hulp in de buurt is. Zij hebben vaak zware ongelukken gehad, hebben ernstige brandwonden, zijn heel erg ziek of gebeten door een haai.’

Wat doet het met je om met zulke ernstig zieke mensen te werken?

‘Er zijn zoveel extreme gevallen dat je je er toch een beetje voor eert afsluiten. Je leert ermee omgaan. Maar de hele bizarre en bijzondere verhalen onthoud je wel. En ik weet nog goed de keer dat ik om acht uur ’s ochtends voor bloedafname bij een patiënt kwam die al een aantal dagen meedraaide in mijn onderzoek. Toen ik de kamer binnenkwam, bleek die helemaal leeg, er stond zelfs geen bed meer. De patiënt was die nacht overleden. Dat soort situaties moet je wel even verwerken.’ ■

‘Ik ging met dertig potjes poeder in mijn handbagage naar Australië’

‘Op een ochtend trof ik opeens een leeg bed’

Exchange studenten vinden moeilijk zelf een kamer

Van gokken tot delen

Europese uitwisselingsstudenten die naar Wageningen komen, moeten van oudsher zelf een kamer vinden. De laatste twee zomers bleek dat lastig en haalden de universiteit en studentenhuysvester Idealis weer noodoplossingen van stal zoals kamerdelen.

WUR reserveert elk jaar 850 kamers bij Idealis voor nieuwe internationale studenten. Voor

Europese uitwisselingsstudenten worden echter geen kamers gereserveerd: van hen wordt verwacht dat zij zelf de weg naar kamers in onderhuur vinden. Aangezien er elk jaar zo'n duizend WUR-studenten op uitwisseling of stage vertrekken en er zo'n vierhonderd uitwisselingsstudenten naar Wageningen komen, zou je zeggen dat dat makkelijk moet lukken.

Maar in de zomer van 2022 waren er halverwege augustus opeens honderd uitwisselingsstudenten zonder kamer. Deze zomer gold hetzelfde voor zeventig uitwisselingsstudenten. Door noodgrepen zoals kamerdelen konden WUR en Idealis de meesten van hen alsnog onder de panen krijgen, maar volgens Eric de Munck, coördinator van WUR's Exchange Team, is de gang van zaken verre van ideaal. 'WUR moet uitwisselingsstudenten beter helpen. Ik zal niet zeggen dat we dat niet doen, kijk maar hoe we op de valreep toch voor de meesten een kamer weten te regelen.

Maar zulke last-minute operaties zorgen voor veel stress bij de studenten. Dat moet anders.'

AID geskipt

Uitwisselingsstudenten Simone Tedoldi (23) en Marika Moreschi (24) uit Italië kunnen erover meepraten: 'Ik heb sinds juni gezocht via Room.nl, Kamernet en andere studentenhuysvestingsplatforms, zonder succes', vertelt Tedoldi. 'Ook via Facebook heb ik op veel kamers gereageerd, maar de meeste huizen willen alleen Nederlandse studenten. Vaak kreeg ik niet eens antwoord.'

Moreschi heeft dezelfde ervaring. 'Ik was verbaasd dat het zo moeilijk was, omdat Wageningen University plek had voor tien uitwisselingsstudenten van mijn universiteit, terwijl de meeste andere universiteiten slechts twee of drie plekken aanbieden.' Uiteindelijk kwamen er zes studenten van haar universiteit naar Wageningen. 'Maar de enige die een kamer heeft gevonden is een student uit Iran, die prioriteit kreeg vanwege visumverplichtingen.'

Omdat hij nog geen kamer had, sloeg Tedoldi de AID over. 'Jammer, want ik wilde er graag bij zijn.' Hij overwoog zelfs even om zijn exchange helemaal af te zeggen. 'Toen de start van het collegejaar dichterbij kwam, was ik erg gestrest omdat ik nog geen kamer had. Ik dacht: wat als

Tekst Luuk Zegers

ik niks vind? Maar ik besloot toch te blijven zoeken en op 31 augustus plande ik op de gok een vlucht naar Nederland. Een dag voor m'n vlucht liet Eric de Munck me weten dat er een kamer voor me was vanaf 1 oktober. Heel september heb ik bij een vriend gelogeed.'

Niet ideaal

Ook voor Moreschi werd op de valreep een kamer gevonden. 'Het Exchange Office mailde ons dat er wat kamers beschikbaar waren, sommige voor één persoon, sommige om te delen. Ik heb me toen samen met een vriendin aangemeld voor een gedeelde kamer. Die was beschikbaar vanaf 1 september.' Hoewel ze blij is dat haar zoektocht voorbij is, is de huidige situatie volgens Moreschi niet ideaal. 'De kamer is duidelijk bedoeld voor één persoon en is een beetje krap voor ons tweeën. Maar dat is oké, we zijn vrienden. Het probleem is dat wij niet de enige kamerdelers zijn in onze gang: we wonen met z'n tweëntwintigen in een huis waar misschien achttien mensen horen te wonen. De keuken is

veel te klein en we moeten een extra koelkast kopen. Ik wil niet klagen: ik ben blij dat ik hier ben en ik heb geweldige huisgenoten. Maar het is geen comfortabele situatie.'

Beide Italianen vinden dat er iets moet veranderen. Moersch: 'Als je tien uitwisselingsplekken aanbiedt, zorg dan ook dat er genoeg kamers zijn. Of perk het aantal uitwisselingsplekken in.' Tedoldi: 'Mee eens. Als er niet meer kamers zijn, wees dan strenger in wie je toelaat.'

Onderhuur

Net als De Munck pleiten deze studenten voor nieuw beleid. Maar eerst moet worden uitgezocht wat er aan de hand is,

zegt Ingrid Hijman, hoofd van het Student Service Center. 'Sinds corona blijkt het voor uitwisselingsstudenten moeilijker om onder te huren. In het eerste jaar na corona was er überhaupt een groot kamertekort en gingen ook veel Nederlandse studenten in onderhuur. We dachten dat dit tijdelijk was, maar ook dit jaar was het weer lastig. Mogelijk huren studenten hun kamer liever onder aan een Nederlandse student of een vriend. We gaan het onderzoeken.'

Wat de oorzaak ook is, een makkelijke oplossing ziet ze niet meteen. 'Kamers reserveren is lastig vanwege leegstandskosten, die bij uitwisselingsstudenten hoger zijn dan bij reguliere internationale studenten, omdat niet alle studenten precies zes maanden blijven en er ook meer studenten in september komen dan in februari. Je zou een kamer-verhuurpartij kunnen zoeken die zich specifiek op uitwisselingsstudenten richt en bijvoorbeeld een hogere huur vraagt in verband met de leegstandskosten, maar de vraag is of je uitwisselingsstudenten daarmee helpt.' Minder uitwisselingsstudenten toelaten, is ook niet aan de orde, zegt Hijman. 'Minder inkomende studenten betekent ook minder uitgaande studenten en we hebben al meer uitgaande dan inkomende uitwisselingsstudenten. 'Het lijkt logischer om ervoor te zorgen dat uitwisselingsstudenten toch in onderhuurkamers komen', besluit Hijman. 'Hopelijk kunnen we daar nog iets meer in sturen.' ■

'We wonen met z'n tweeëntwintigen in een huis waar achttien mensen horen te wonen'

Vismonitoring op de Marker Wadden

OP EEN ONBEWOOND EILAND

Visonderzoek doen op een onbewoond eiland: dat klinkt als een goed jeugdboek, maar hoe werkt het in werkelijkheid? Resource dook in de wereld van visbemonstering op de Marker Wadden en ging een etmaal mee met de onderzoekers van Wageningen Marine Research.

In een groen, gummi waadpak beent WMR-onderzoeker Joey Volwater met grote stappen het water in van het jachthaventje op de Marker Wadden. Na een meter of vijf blijft hij staan, grijnst en classificeert de watertemperatuur: 'pishwarm'. Een heel verschil met begin april. Toen stonden Volwater en UvA-masterstudent Elizabeth Manoloulis op precies dezelfde plek te blauwbekken van de kou. Hooguit vijf graden was het destijds, met een kille noordoostenwind. Rillend bij alleen al de herinnering had Manoloulis erover verteld tijdens de overtocht vanaf Lelystad.

Onderzoeksprojecten

Volwater en Manoloulis hebben die boottrip dit seizoen al een keer of tien

gemaakt. Sinds begin april zijn ze om de drie à vier weken een etmaal op de Marker Wadden. Tussen begin april, het begin van het paaiseizoen en eind september — als de vis aan z'n winterse rustperiode begint (al lijkt dat door de warme nazomers te verschuiven) — brengen ze in kaart welke vissoorten er leven en in welke formaten. Dat doen ze in het kader van KIMA II, het vervolg op het Kennis- en Innovatieprogramma Marker Wadden (KIMA) waarmee onder andere Rijkswaterstaat, Deltares en Natuurmonumenten monitoren hoe het ecosysteem van de piepjonge eilandengroep zich ontwikkelt. Wageningen Marine Research verzorgt het visonderzoek, want de Marker Wadden hebben de potentie belangrijke habitattypen te bieden aan uiteenlopende soorten zoetwatervis.

Vandaag wordt ook gevisst voor ander onderzoek: de jaarlijkse oeverbemonstering IJsselmeer-Markeermere. Deze grote

wateren hebben er met de aanleg van de Marker Wadden bijna 100 kilometer oevers bijgekregen, die bovendien veel meer variatie kennen dan de IJsselmeer-oevers. Op aanraden van Wageningen Marine Research zijn de Marker Wadden daarom inmiddels ook onderdeel van dat LNV-onderzoek. En er is nog een derde onderzoek waarvoor de Wageningers de visstand in en om de Marker Wadden in kaart brengen, legt

Tekst & foto's Marieke Enter

Man-made natuur

De Marker Wadden bestaan uit zeven onbewoonde eilanden op hemelsbreed circa 9 kilometer vanaf Lelystad, waarvoor zo'n 30 miljoen kubieke meter zand, slib en klei zijn opgespoten uit de bodem van het Markermeer. Ooit was Nederland van plan dat gebied droog te leggen, net zoals eerder de Noordoostpolder en de Flevopolders. Daartoe werd in 1976 de Markerwaarddijk gesloten, maar van inpoldering kwam het nooit: in 2002 zag de Nederlandse regering er definitief vanaf. Mede door het gebrek aan natuurlijk oeverzones, geulen en ondieptes veranderde het Markermeer in de loop der jaren in een, plat gezegd, dode bak water vol rondwarrelend slib. De aanleg van de Marker Wadden (2016) moest ecologisch herstel brengen. Tot dusverre met succes: het slib bezinkt en flora en fauna herstellen zich. De eilandjes vormen samen met de Markerwaard, de Oostvaardersplassen, Lepelaarplassen en het Trintelzand het Nationaal Park Nieuw Land.

Zorgvuldig worden de mazen van de net binnengehaalde broedzegen nagekeken op eventuele verstrikte visjes. V.l.n.r. MT-lid Cas Wiebenga (op werkbezoek), UU-student Emma Eggert en WMR-oeverbemonsteraar Olvin van Keeken.

projectleider Joep de Leeuw uit: een project voor Nationaal Park Nieuw Land rond vis als voedselbron voor lepelaars.

Zegen binnensjorren

Deze laatste onderzoeksdag van het seizoen doet nog zomers aan, met een graadje of 21, veel zon, een licht briesje — en dus dat pishet water. Volwater staat er tot z'n middel in om het net aan te pakken dat oeverbemonsteraar Olvin van Keeken uitzet vanaf zijn rubberboot. Het is een zogenoemde broedzegen: een langwerpige net dat dankzij drijvertjes aan de bovenkant en gewichtjes aan de onderkant rechtop in de waterkolom hangt. Zorgvuldig legt Van Keeken de zegen in de vorm van een halve cirkel in het water, waarna hij en Volwater de uiteindes rustig naar elkaar toe halen. Als de cirkel zich sluit, kan de vis die aan

de binnenkant zwemt nog maar één kant op: richting de uitstulping in het midden van de zegen. Als de onderzoekers de zegen binnensjorren, vangt die als een soort zak alle vis op.

De hamvraag is natuurlijk welke vis erin zit. Om dat te bepalen, leggen de onderzoekers de zegen voorzichtig in een grote plastic bak met een flinke laag water erin. Even oogt de inhoud als één spartelende, zilverkleurige massa, maar al gauw kalmeren de dieren. Volwater bevochtigt zijn handen en grijpt geroutineerd de grootste vis uit de bak, van een centimeter of dertig. Omdat de grotere dieren relatief stressgevoelig zijn, meet hij die als eerste, legt hij uit. Het is een brasem.

Een verrassing, aldus projectleider De Leeuw. 'In deze tijd van het jaar zien we die niet vaak in deze maat op deze plek.'

Meetblad

De exacte afmeting van de vissen bepalen de onderzoekers met een zelfgemaakt meetinstrument: een dienblad met een meetlat erop geschroefd, met aan beide zijden een zorgvuldig gladgeschuurde uitsparing uit de rand. Een dun laagje water laat de vis makkelijk over het dienblad heen glibberen en voorkomt dat ze beschadigen. Het 'meetblad' maakt een zorgvuldig meetprocedé niet

'In deze tijd van het jaar zien we brasem niet vaak in deze maat op deze plek'

Met het 'meetblad' kan de vis in hoog tempo opgemeten worden en weer het water in, met zo min mogelijk beschadigingen.

al te ingewikkeld: de vis met de 'neus' tegen het dwarslatje leggen, even goed vasthouden zodat-ie niet wegspartelt, bij z'n staart de maat aflezen en die ('in hele centimeters en afgerond naar beneden') hardop opnoemen, zodat Manoloulis die kan noteren. En dan hop, met een soepele handbeweging glijdt de vis, via de uitsparing in de dienbladrand, zo het water weer in.

Alle vis in de bak wordt op die manier geïdentificeerd. Waar de leek vooral veel kzv'tjes ziet (kleine zilveren visjes), weten de onderzoekers ze razendsnel te determineren — ook als de beestjes hooguit een centimeter of twee zijn. 'Zie

je, dit bekje staat naar boven. Dan weet je dat het een alver is, een oppervlaktejager, en geen blankvoorn', wijst De Leeuw. De identiteit van een ander minuscuul visje verduidelijkt hij door met z'n vingertop een bijtreflex uit te lokken: háp! Duidelijk een roofvisje, een snoekbaarsje om precies te zijn.

Als de bak leeg is, staat het A4'tje op Manoloulis' klapper vol turfstreepjes: de administratie van de door Volwater en De Leeuw hardop vastgestelde vissoorten en hun lengte in centimeters: 'Snoekbaars negen. Zwartbekgrondel vier. Baars vijf. Pos vier. Karper zes. Blankvoorn vier. Blankvoorn vier. Nog een blankvoorn

'IJSELMEER EN MARKEERMEER HEBBEN ER MET DE MARKER WADDEN BIJNA 100 KILOMETER OEVERS BIJ GEKREGEN'

vier.' Allemaal nakomelingen uit dit groeiseizoen en inmiddels groot genoeg om door een kenner op het oog geïdentificeerd te worden. Bij de eerder in het seizoen gevangen piepkleine larven gebeurt dat in het lab, onder de microscoop.

Roerloos

Op de volgende monsterlocatie bevat de zegen dusdanig veel jonge vis dat de onderzoekers besluiten te 'suppen', kort voor subsample: van de grote groep kleine visjes gaat driekwart direct terug het water in; een kwart wordt gedetermineerd en gemeten — waarbij de aantallen in Manoloulis' registratie worden verviervoudigd. Zo blijven de data redelijk betrouwbaar, terwijl de mortaliteit van de kwetsbare jonge vis beperkt blijft: hoe korter ze in de vangstbak zwemmen, hoe beter. Want helemaal zonder sterfte is visbemonstering niet; incidenteel blijft er weleens een visje roerloos op het wateroppervlak liggen nadat-ie het meetdienblad heeft verlaten.

Zo worden die middag nog een aantal oevermonsters genomen, steeds volgens precies hetzelfde procedé. Als de zegen niet helemaal perfect uitvouwt doordat een drijvertje ergens in verstrikt zit, grijpt 'oevermonstermeister' Van Keeken direct in: 'Stop, opnieuw!' Voor de wetenschappelijke vergelijkbaarheid van de vangstresultaten is het immers zaak dat de monsternamen steeds op dezelfde manier plaatsvindt. 'In het overbemonsteringsproject is Olvin (Van Keeken, red.) onze wetenschappelijk-

ke standaard', zegt De Leeuw enigszins gekscherend — al komt het daar in de praktijk wel op neer, want Van Keeken regisseert alle keren dat de zegen wordt getrokken.

Fuiken en vleugels

Aan het begin van de avond is het tijd om de fuiken uit te zetten, in waterweggetjes van verschillende habitattypen die de verbinding vormen tussen het open water en de kreekjes dieper in het 'binnenland'. Ook dat gebeurt met grote precisie: één fuik voor de uitgaande vis en één voor de inkomende, precies tegenover elkaar — de positie van de 'vleugels' van de fuiken voorkomen dat vis erlangs kan zwemmen. De volgende ochtend kleurt de zonsopkomst de lucht en het water van de Marker Wadden knaloranje. De eerste plek waar de fuiken worden geleegd, is 'flamingo': de onderzoekers noemden de fuiklocaties

naar een bijzondere vogel die ze er zagen. Naast de gebruikelijke vissoorten blijken de fuiken ook twee gevlekte Amerikaanse rivierkreeftjes en een aantal ferme palingen te bevatten. De kreeftjes worden tijdelijk in een cuvet geparkeerd, zodat de Utrechtse biologie-student Emma Eggest ze goed kan bekijken: ze doet onderzoek naar invasieve exoten.

Voor de palingen toveren de onderzoekers een nieuw eigengeknutseld meetinstrument tevoorschijn, de 'aalgoot', dat mens en vis het gestuntel bespaart van iets beetpakken dat met recht 'zo glad als een aal' is. De aalgoot maakt meten een stuk relaxter: laagje water erin, aalgoot onder de aal in de vangbak manoeuvreren, wachten tot de aal is uitgekronkeld en zich weer uitstrekt — en dan gauw de maat aflezen, doorgeven aan Manoloulis en de glibberige inhoud het water in laten glijden.

Rietlandsuccessie

Op de volgende locatie, 'baardman', onderstrepen de gelijknamige vogeltjes waarom de onderzoekers deze plek zo hebben genoemd. Met tientallen, hon-

derden misschien wel, fladderen ze op, over en in het riet. En die roepjes! 'Alsof je twee steentjes tegen elkaar tikt', zo typeert Volwater het geluid. Naast de wolk baardmannetjes treffen de onderzoekers in de fuiken naast de eerder gevonden soorten ook een paar mooie nieuwe soorten: dunlipharder, winde, rietvoorn en een jonge snoek. De vangst van met name die laatste twee zeggen iets over de successie van de rietlanden, legt Volwater uit. Die groei van het riet op de Marker Wadden is nog niet optimaal, mede door ganzenvraat en 'tegnatuurlijk' waterpeilbeheer: hoger in de zomer, lager in de winter. Dat er nu jonge aanwas is van snoek en rietvoorn, zegt dat de rietlanden toch een functie ontwikkelen als paaigrond voor volwassen vissen en als kraamkamer voor larven en jonge vis van deze typische rietlandbewoners.

Seizoenseinde veldwerk

Rond een uur of 11 is de laatste fuik geleegd en alle gevangen vis geadministreerd. De fuiken en zegen worden te drogen gehangen bij het botenhuis, de stop gaat uit de rubberboot en alle materialen van zes maanden vismonitoring worden verzameld om naar de boot te brengen. Als die 's middags met alle onderzoeksmaterialen en mensen aan boord de haven verlaat richting Lelystad, zit vismonitoringseizoen Marker Wadden 2023 erop. Althans, het veldwerk. Nu op naar de data-analyse: trends destilleren, verbanden zoeken en conclusies trekken. Alvast een voorproefje: dit seizoen zijn 21 verschillende vissoorten aangetroffen, waaronder vier nieuwkomers: snoek, gibel, rietvoorn en zeelt. ■

WUR-studenten welkom

Wageningen Marine Research blijft de komende jaren actief met vismonitoring op de Marker Wadden; KIMA II is een meerjarig project. WUR-studenten die volgend seizoen willen helpen en eventueel een 'eigen' onderwerp bestuderen, kunnen zich melden bij Joey Volwater.

'DE JONGE AANWAS VAN SNOEK EN RIETVOORN ZEGT DAT DE RIETLANDEN EEN FUNCTIE ONTWIKKELEN ALS PAAIGROND'

Een cuvet is mee om bijzondere vangsten goed te kunnen bestuderen of te fotograferen, hier door projectleider Joep de Leeuw.

De studentambtenaar

WUR-student Jonna Brantjes (24) begon op 1 september als de eerste student-ambtenaar van Wageningen. 'Veel beleidskwesties hebben invloed op studenten.'

Waarom heeft Wageningen een student-ambtenaar nodig?

'Hoewel de gemeente niet per se met doelgroepen wil werken, vormen studenten toch wel een bijzondere groep. Ruim een kwart van de Wageningers is student en veel beleidskwesties hebben invloed op die groep. Daarom leek het de gemeente handig om iemand aan te stellen die signalen van die groep opvangt en aankaart bij de gemeente. Andere steden hadden bovendien al een studentambtenaar, dus zo is het idee ontstaan bij de gemeente, denk ik.'

Hoe ben jij studentambtenaar geworden?

'Vorig jaar zag ik de vacature en dacht ik: dat is iets voor mij. Ik ben eerder study commissioner geweest bij Nicolas Appert, de studievereniging van Food Sciences. Daar was ik de schakel tussen studenten en docenten. Dit is vergelijkbaar, maar dan tussen studenten en de gemeente. Dus ik solliciteerde en na een ronde speed-dates en een sollicitatiegesprek kreeg ik de baan aangeboden. Het is een functie voor acht uur per week, dus ik kan niet echt grote projecten oppakken. Bovendien doe ik het naast m'n scriptie.'

Heb je een eigen bureau in het gemeentehuis?

'Nee hoor! Dat heeft bijna niemand daar; ze werken met flexplekken, maar vooral is het een vrije functie,

je kunt het werk flexibel invullen.

'Ik hoop iets bij te dragen aan de verbinding tussen de studenten en de rest van Wageningen'

Momenteel ben ik nog aan het inwerken en kennismaken met collega's van de gemeente. Daarnaast zit ik bij verga-

deringen met de universiteit en Idealis, schuif ik aan bij lezingen en houd ik contact met verenigingen.'

Zijn er al studentzaken die je bij de gemeente wilt aankaarten?

'Momenteel ben ik bezig met de mogelijke sluiting van flatkroegen. Daar maken studenten zich zorgen over. Annie's sluit binnenkort, maar studenten zijn bang dat ook Woeste Hoeve en de Bunker aan de beurt komen. Die flatkroegen zijn eigendom van Idealis maar worden ook gebruikt door studenten die niet in de bijbehorende flats wonen. Bij aankomende verbouwingen wil Idealis kijken hoe die ruimtes beter kunnen aansluiten op de

Jonna Brantjes voor het Wageningse gemeentehuis • Photo Sterre-Lotte Lemereis/Larissa Mulder

behoeftes van de flatbewoners zelf. Begrijpelijk, maar die kroegen hebben wel een belangrijke sociale functie in Wageningen, bijvoorbeeld voor kleinere verenigingen die geen eigen pand hebben. Uiteindelijk hebben alle partijen — de gemeente, Idealis en de universiteit — er baat bij dat studenten een ruimte hebben om activiteiten te organiseren. Ik vind dat ze daarom ook een gedeelde verantwoordelijkheid hebben om zulke ruimtes te faciliteren. Ik wil kijken wat de gemeente daarin kan betekenen. Bij zo'n kwestie vraag ik ook aan studentambtenaren uit andere steden om advies.'

Wat hoop je dit jaar te bereiken?

'Ik hoop iets bij te dragen aan de verbinding tussen de studenten en de rest van Wageningen. Verder kan ik wel heel hoog inzetten, maar het belangrijkste is om te zorgen dat mensen weten dat deze functie bestaat en dat ze mij weten te vinden als er iets is.' LZ

De studentambtenaar is te bereiken op
studentambtenaar@wageningen.nl

Advertentie

Daag jouw collega's en vrienden uit!

Ontsnap uit een virtuele escaperoom

Reserveer direct
jullie VR game

the
VR room

Sterkerij 125, Ede
www.thevrroom.nl

In de WUR-gemeenschap vind je alle smaken van de wereld. Putri Monalisa, masterstudent Development and Rural Innovation, deelt een van haar lievelingsrecepten uit Indonesië: Ajam Opor.

Smaken van WUR

Ajam Opor

'Ajam Opor is kip gekookt in kokosmelk. Anders dan de meeste Indonesische gerechten is dit gerecht niet erg pittig, en dus ideaal voor mensen die wel van de smaak van Indonesisch eten houden maar niet van pittige gerechten.'

Bereiding

- 1 Doe de uien, knoflook, korianderpoeder, zout, peper en rode pepers in een blender en maak er een gladde pasta van;
- 2 Als je tofu gebruikt, snijd deze dan in dobbelsteentjes;
- 3 Verhit wat olie en roerbak de kruidenpasta zo'n 2 tot 3 minuten;
- 4 Kneus het citroengras en de limoenblaadjes. Voeg ze toe aan de kruidenpasta;
- 5 Voeg de kip of tofu toe en bak deze gedurende 1-2 minuten mee;
- 6 Voeg het water en de kokosmelk toe en breng aan de kook;
- 7 Laat gedurende 20 minuten zachtjes doorkoken, het vocht moet tot een gladde saus zijn ingedikt;
- 8 Serveer met kroepoek, rijst en gebakken uitjes als garnering.

Ingrediënten (voor 2 personen) :

- 8 kip-drumsticks, (of 500 gram tofu)
- 1 stengel citroengras
- 3-4 limoenblaadjes
- 500 ml water
- 200 ml kokosmelk
- 2 uien
- 4 teentjes knoflook
- 2 cm gember
- 2 theelepels korianderpoeder
- 1 theelepel zout (naar smaak)
- 2 theelepels peper
- 1 of 2 rode pepers (of meer)
- olie om in te bakken

Benodigdheden

Blender/staafmixer/vijzel

Putri Monalisa

masterstudent Development and Rural Innovation uit Indonesië

Welke gerecht doet jou aan thuis denken? Deel het met *Resource* zodat we allemaal kunnen meegenieten! resource@wur.nl

DE BIJBAAN

De schoorsteen moet roken. Lenen bij Ome Duo kunnen we allemaal, maar er zijn ook studenten die hun geld verdienen met een bijzondere bijbaan, zoals Ari Balata (27), masterstudent Medical Biotechnology. Ari werkt als docent *Aerial Silks* bij het circus in Nijmegen. Tekst Steven Snijders

‘Het was liefde op de eerste val, haha. Ik heb hoogtevrees, dus kun je nagaan! De eerste keer dat ik bovenin het doek hing, was ik al mijn levenskeuzen aan het overdenken. Waarom doe ik dit eigenlijk? Maar toen ik weer beneden was,

voelde ik ultieme extase. *Aerial Silks* is een sport of kunstvorm waarbij je met een of twee meterslange stukken stof een dans uitvoert. De stukken stof hangen in een grote hal of bijvoorbeeld aan een boom. Als danser doe je posen, klim je omhoog en doe je *drops* naar beneden. Er hoort bepaalde kleding bij, een choreografie en muziek. De frictie tussen jouw lichaam en het doek zorgt ervoor dat je blijft hangen. Het gevaar van een ongecontroleerde val is heel klein. Het doek

voelt als een stevige arm om je heen; het houdt je altijd vast. Het is minder gevaarlijk dan het er misschien uitziet. Je moet juist letten op het omgekeerde: dat je niet vast komt te zitten in een te strakke knoop.

‘Elke maandag geef ik les in *Aerial Silks* in Nijmegen. Ik help mijn leerlingen werken aan hun kracht, conditie, lenigheid, het opbouwen van de hoogtevrees-tolerantie en het conditioneren van de huid. De huid moet ergens tegen kunnen. Ik kan inmiddels ook een stuk beter tegen kietelen! Uiteindelijk wordt het doek bijna een extensie van jezelf. Je moet

‘Het doek voelt als een stevige arm om je heen; het houdt je altijd vast’

leren het doek niet te grijpen, maar in een soort wurggreep te nemen. Mijn leerlingen zijn vaak heel blij, het is een creatieve uitlaatklep. De hoogte activeert een soort overlevingsinstinct. Dat geeft echt een kick. Leerlingen zijn wel eens hysterisch aan het lachen na een goede drop, er komt zoveel serotonine vrij. Het is een sport, die tegelijkertijd aanvoelt als ‘spelen’. Een vaardigheid die op hogere leeftijd wel eens dreigt te verdwijnen. Mijn leerlingen zijn beginners en gevorderden tussen de 18 en 46 jaar. Iedereen kan het leren!’

Foto Jetske Adams

Ari danst met doeken

Wie: Ari Balata

Wat: docent luchtaerobatiek

Waarom? De sport geeft een enorme kick

Uurloon: 25 euro per uur (variërend tot 45 euro)

HOKJESDENKEN

Vul de puzzel in en ontdek welk(e) woord(en) er in de gekleurde vakjes staat(n). Stuur dit als oplossing naar resource@wur.nl vóór 31 oktober en win een boek of kalender.

Tip: zoek ook naar antwoorden in dit magazine en op resource-online.nl.

Horizontaal

1. Kostbaar bot
4. Instrument om de lengte van palingen makkelijk te meten
9. Wordt smerend geweerd
11. Computerverslaafden?
13. Olm
14. Talkshow(host)
17. Vrouwen en internationale promovendi komen er in verhouding tot hun collega's __ vanaf
19. Bruine aanslag aan de binnenkant van vieze koffiemokken
20. Erfelijk materiaal
21. Onbekende
22. Tussen chi en omega
24. *You Know __ No Good*, Amy Winehouse
29. Zwitserland
31. Mannetje met een baasje
32. Lastpost
34. Geluksstof die vrijkomt na een goede drop bij Aeral Silks
39. Sinn __, (Noord-)Ierse partij
40. __ m__ mutte
41. Beste product
43. Vis met een bovenstaande bek
44. In Afrika veelgebruikt kampeermiddel

Verticaal

1. Maakt de beoordeling van (cum laude) promoties objectiever
2. Rivier in *In de Ban van de Ring*
3. Uitgeteld
4. Yogahouding
5. Clubgenoot
6. U
7. __ is __
8. Daar vraag je me wat
9. Eenkleurig
10. Beurs die voedingsonderzoeker Imre Kowk kreeg toegekend
12. Zonnegod
15. 'The only thing we have to fear is fear __' (Franklin D. Roosevelt)
16. Studentenhuisvestingsplatform
18. Voorspel
19. Brits baksel
22. Vrucht
23. __ far __ good
25. Sierra __
26. Haaibaai
27. __ van het Reve
28. Troscorefee
30. Welzijn
33. Wil je wel eens kwijt
35. Eerw.
36. __ Apel
37. Ons land, kortom
38. Tijdperk
42. Komt bij de vraagprijis

Colofon

Resource is het onafhankelijke medium voor studenten en medewerkers van Wageningen University & Research. *Resource* brengt nieuws, achtergronden en duiding. Op resource-online.nl verschijnen dagelijks nieuwe berichten. Het magazine verschijnt tweewekelijks op donderdag.

Contact Vragen en opmerkingen voor de redactie: resource@wur.nl | www.resource-online.nl

Redactie Willem Andrée (hoofdredacteur), Helene Seevinck (eindredacteur), Roelof Kleis (redacteur), Luuk Zegers (redacteur), Marieke Enter (redacteur), Coretta Jongeling (online coördinator), Dominique Vrouwenvelder (redacteur), Thea Kuijpers (secretariaat).

Vertalingen Clare McGregor, Meira van der Spa, Clare Wilkinson

Vormgeving Alfred Heikamp, Larissa Mulder

Basisontwerp Marinka Reuten

Coverfotografie Marieke Enter/*Resource*

Druk Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

Abonnement Een abonnement op het magazine kost €59 (buitenland €135) per academisch jaar. Opzeggen voor 1 augustus.

ISSN 1389-7756

Uitgever Corporate Communications & Marketing, Wageningen University & Research

De oplossing van de puzzel uit Resource #3 is 'fotosynthese'.

De winnaar is Maaike Koops.

Gefeliciteerd! We nemen contact met je op.

De winnaar mag kiezen uit *Only Planet*, *Klimaatgids voor de 21ste eeuw* van WUR-klimaatkenner Tim van Hattum of de *Wageningen Verjaardagskalender 2.0* met dronefoto's gemaakt door Dronewageningen.

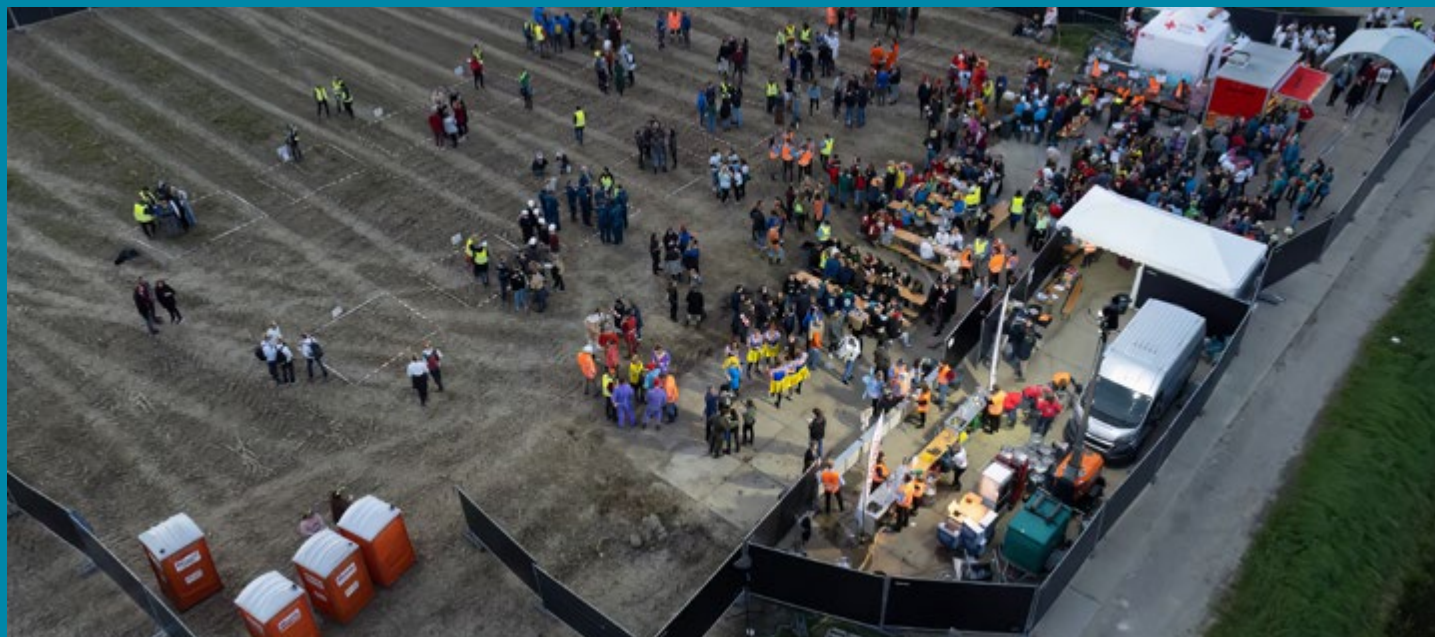

Foto Guy Ackermans

GRONDBOORTEAM VINDT KAMER

Tijdens het jaarlijkse grondboorkampioenschap van studievereniging Pyrus is een team gestuit op meerdere leegstaande kamers. De kamers lijken onderdeel te zijn geweest van een verzonken Idealis-complex.

Team Grondig Geboord deed dit jaar voor de tweede keer mee aan de wedstrijd, die elk jaar gehouden wordt op een akker aan de Haarweg. Student Bodem Water Atmosfeer Harm-Jan Heukema stootte met zijn boor halverwege zijn run op iets hards. 'Ik dacht eerst aan een grote kei, maar toen we een stukje verderop gingen boren liep de boor daar ook vast.' Een prijs zat er toen al niet meer in voor het team, maar uit nieuwsgierigheid zetten ze de schoppen in de grond om te onderzoeken wat ze hadden gevonden. Heukema: 'Tot onze verbazing bleek het geen kei te zijn maar het dak van een kamer. We kwamen doorgerot bitumen tegen en later een dakgoot en een leeg kratje bier.' Het lijkt erop dat de grondboorders het souterrain hebben gevonden van een gebouw dat rond de jaren '60 dienstdeed als tijdelijke woonruimte om het kamertekort op te vangen. 'Klinkt misschien gek, maar ik ben niet verbaasd,' reageert Idealis-directeur Art van Bas. 'Op de Haarweg zitten verschillende studentencomplexen,

ik ben zelf altijd een beetje in de war waar precies ABC of 333 is. Een gebouw meer of minder valt niet zo op. Bovendien is Idealis door de tijd heen een paar keer verhuisd en de archieven zijn niet altijd helemaal netjes meegekomen. Het kan zijn dat er in de kelder van

Duivendaal nog wat dozen staan met bouwtekeningen van dit complex.' De Nederlandse Vereniging van Archeologen zal deze week starten

'We kwamen doorgerot bitumen tegen en later een dakgoot en een leeg kratje bier'

met het verder uitgraven van de studentenkamers. Daarna start een eerste renovatie. Naar verwachting is dat in het voorjaar klaar. 'Mooi nieuws, echt een meevaller,' aldus Van Bas. 'Zo kunnen we er ook dit jaar weer voor zorgen dat alle studenten in mei een kamer hebben. Ik heb ook al een naam bedacht: Earth House 2.'